

Lovforslag nr. L 54. Fremsat den 12. oktober 1988 af justitsministeren (Ninn-Hansen)

Forslag

til

Lov om produktansvar

Kapitel 1

Lovens anvendelsesområde

§ 1. Loven gælder for det ansvar, der påhviler en producent og en mellemhandler for skade forårsaget af en defekt ved et produkt, der er produceret eller leveret af denne (produktskade).

Kapitel 2

Definitioner

Skade

§ 2. Loven omfatter erstatning og godtgørelse for personskade og erstatning for tab af forsørger. Endvidere omfatter loven erstatning for skade på ting i de tilfælde, der er nævnt i stk. 2.

Stk. 2. Skade på ting er omfattet af loven, hvis den pågældende genstand efter sin art sædvanligvis er beregnet til ikke-erhvervsmæssig benyttelse og hovedsagelig er anvendt af skadelidte i overensstemmelse hermed. Loven omfatter ikke skade på selve det defekte produkt.

Produkt

§ 3. Ved et produkt forstås enhver løsøregenstand, hvad enten denne er forarbejdet eller er et naturprodukt, og uanset om genstanden er indføjet som en bestanddel af en anden løsøregenstand eller en fast ejendom. Reglerne om produkter omfatter også elektricitet.

Stk. 2. Loven omfatter ikke uforarbejdede produkter hidrørende fra jordbrug, husdyrbrug, fiskeri og jagt.

Producent og mellemhandler

§ 4. Som producent anses den, der fremstiller et færdigt produkt, et delprodukt eller en råvare, den, der frembringer eller indsamler et naturprodukt, samt den, der ved at anbringesit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.

Stk. 2. Som producent anses endvidere den, der som led i sin erhvervsvirksomhed indfører et produkt i EF med henblik på videresalg, udlejning, leasing eller anden form for omsætning.

Stk. 3. Som mellemhandler anses den, som erhvervsmæssigt bringer et produkt i omsætning uden at anses som producent.

Stk. 4. Kan skadelidte ved et produkt, der er produceret i EF, ikke konstatere, hvem der har produceret dette, eller kan skadelidte ved et produkt, der er produceret uden for EF, ikke konstatere, hvem der har indført dette i EF, anses enhver mellemhandler af produktet som producent.

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 4 gælder ikke, hvis mellemhandleren inden rimelig tid giver skadelidte oplysninger om producentens eller importørens navn og adresse eller navnet og adressen på den, der har leveret produktet til mellemhandleren. Mellemhandleren kan ikke henvise skadelidte til en ansvarlig, der har hjemting uden for EF.

Defekt

§ 5. Et produkt lider af en defekt, når det ik-

ke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes. Ved bedømmelsen heraf tages hensyn til alle omstændigheder, navnlig til:

- 1) produktets markedsføring,
- 2) den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes, og
- 3) tidspunktet, da produktet er bragt i omsætning.

Stk. 2. Et produkt anses ikke for at være defekt, alene fordi der senere er bragt et bedre produkt i omsætning.

Kapitel 3

Ansaret og erstatningen

Ansaret

§ 6. En producent skal erstatte skade, der er forårsaget af en defekt ved et produkt, som er produceret eller leveret af denne.

Stk. 2. Det påhviler skadelidte at føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden.

Ansvarsfrihedsgrunde

§ 7. Producenten er ikke ansvarlig, hvis den beviser:

- 1) at denne ikke har bragt produktet i omsætning,
- 2) at produktet af denne hverken er fremstillet, frembragt, indsamlet eller bragt i omsætning som led i erhvervsvirksomhed,
- 3) at defekten skyldes, at produktet skal være i overensstemmelse med ufravigelige forskrifter udstedt af offentlig myndighed, eller
- 4) at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning, ikke var muligt at opdage defekten.

Stk. 2. Producenten er endvidere ikke ansvarlig, hvis det må antages, at den defekt, der har forvoldt skaden, ikke var til stede på det tidspunkt, da denne bragte produktet i omsætning.

Stk. 3. Producenten af et delprodukt er ikke ansvarlig, hvis denne beviser, at defekten ved produktet skyldes udformningen af det produkt, i hvilket delproduktet indgår, eller anvis-

ninger, som er givet af den, der har fremstillet det færdige produkt.

Tingsskade

§ 8. Ved fastsættelse af erstatning for skade på ting fradrages et beløb på 4.000 kr.

Stk. 2. Justitsministeren kan til gennemførelse af EF-direktiv herom ændre beløbsangivelsen i stk. 1.

Egen skyld

§ 9. Erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte har medvirket til skaden ved forsæt eller uagtsomhed.

Stk. 2. Ved skade på ting skal nedsættelse som følge af egen skyld ske i det beløb, der fremkommer efter fradrag af det i § 8 nævnte beløb.

Forældelse

§ 10. Erstatningskrav for produktskade forældes 3 år efter den dag, da skadelidte har fået eller burde have fået kendskab til skaden, defekten og vedkommende producents navn og opholdssted. Med hensyn til suspension og afbrydelse af forældelse efter 1. pkt. gælder bestemmelserne i § 2, 2. pkt., og § 3 i lov nr. 274 af 22. december 1908.

Stk. 2. Er forældelse ikke indtrådt efter reglerne i stk. 1, bortfalder kravet 10 år efter den dag, da producenten bragte det skadevoldende produkt i omsætning. Med hensyn til afbrydelse af forældelse efter 1. pkt. gælder bestemmelsen i § 2, 2. pkt., i lov nr. 274 af 22. december 1908.

Kapitel 4

Mellemhandleransvar

§ 11. En mellemhandler hæfter for produktansvar umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden.

Kapitel 5

Flere ansvarlige og regres

§ 12. Er to eller flere ansvarlige efter denne lov for samme skade, hæfter de solidarisk.

Stk. 2. Er flere ansvarlige som producenter i henhold til § 4, stk. 1, fordeles ansvaret mellem disse i mangel af aftale herom under hensyn til årsagen til defekten, den enkelte producents anledning til og mulighed for at føre kontrol med produktet, foreliggende ansvarsforsikringer og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 3. Den, der som mellemhandler eller som producent i henhold til § 4, stk. 2 eller 4, har betalt erstatning til skadelidte eller en senere mellemhandler, indtræder i skadelidtes krav mod tidligere led i produktions- og omsætningskæden. Regreskravet kan bortfalde eller nedsættes, hvis den regressøgende forsætligt eller uagtsomt har medvirket til skadens indtræden eller forøget dens omfang.

Kapitel 6

Andre bestemmelser

Lovens ufravigelighed

§ 13. Loven kan ikke ved forudgående aftale fraviges til skade for skadelidte eller den, som indtræder i skadelidtes krav.

Forholdet til almindelige erstatningsregler

§ 14. Loven begrænser ikke skadelidtes adgang til erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i henhold til anden lovgivning. § 10 finder dog anvendelse på krav om erstatning for produktskade efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt.

Atomskader

§ 15. Loven gælder ikke for skader, der er omfattet af lov nr. 332 af 19. juni 1974 om erstatning for atomskader (nukleare skader).

Kapitel 7

Ikrafttrædelsesbestemmelser m.v.

§ 16. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Loven gælder ikke, såfremt det produkt, der har forvoldt skade, er bragt i omsætning af producenten inden lovens ikrafttræden.

§ 17. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

1.1. Dette lovforslag er en genfremsættelse af det forslag til lov om produktansvar, som har været fremsat for Folketinget i de tre seneste folketingssamlinger. I forhold til de tidligere forslag er der dog foretaget ændringer med henblik på at løse problemer, som har været rejst i forbindelse med de tidligere forslag.

Således foreslås der (i § 11) en regel om hæftelsesansvar for mellemhandlere, således at den skadelidte ikke behøver at rejse sit erstatningskrav overfor producenten (importøren), men også kan rejse kravet over for mellemhandlerne. Disse kan i givet fald gøre regres over for tidligere led i omsætningskæden.

Endvidere foreslås der medtaget en regel (i § 14), der gør det klart, at den foreslåede nye lov ikke begrænser skadelidtes adgang til erstatning efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Herved klargøres det, at den foreslåede lov vil medføre en meget væsentlig forbedring af forbrugernes retsstilling uden samtidig at begrænse de erstatningsmuligheder, som findes efter gældende regler om erstatning i eller uden for kontrakt.

Der er endvidere foretaget enkelte redaktionelle ændringer i forslaget.

1.2. Lovforslaget blev første gang fremsat for Folketinget den 14. maj 1986 (Lovforslag nr. 265 i folketingsåret 1985-86). Justitsministerens fremsættelsestale af dette forslag er optrykt i folketingsstidende 1985-86, Folketingets forhandlinger, sp. 10859. Førstebehandlingen af lovforslaget er optrykt a.st. sp. 12173 ff.

Lovforslaget blev genfremsat den 8. oktober 1986 (lovforslag nr. 35 i folketingsåret 1986/87). Dette forslag var på de centrale punkter i det væsentlige en uændret genfremsættelse af det forslag til lov om produktansvar, der blev fremsat for Folketinget den 14. maj 1986. Justitsministerens fremsættelsestale af dette lovforslag er optrykt i Folketingsstidende 1986/87, Folketingets forhandlinger, sp. 102-104. Førstebehandlingen af lovforslaget er optrykt a.st. sp. 592 ff.

Forslaget blev ikke færdigbehandlet inden folketingsårets udgang.

Endvidere blev lovforslaget genfremsat den 7. oktober 1987 (lovforslag nr. 19 i folketingsåret 1987-88) om behandlingen af dette lovforslag henvises til Folketingsstidende 1987-88, sp. 88 ff og sp. 594 ff.

1.3. Lovforslaget tager sigte på at gennemføre EF-direktivet om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar til dansk ret. Direktivet blev vedtaget i Ministerrådet den 25. juli 1985 og meddelt landene den 30. juli 1985. Direktivet er optaget som bilag til lovforslagets bemærkninger.

Formålet med direktivet er at opnå en tilnærmelse af de nationale regler om produktansvar, idet uensartede regler dels kan virke konkurrenceforvridende og hæmme den frie varebevægelse, dels kan bevirke forskelle i forbrugerbeskyttelsen i forbindelse med produktskade. Direktivets bestemmelser har som udgangspunkt karakter af maximums regler, der er bindende ved udformningen af de danske gennemførelsesregler.

Efter direktivet skal der således gennemføres et *objektivt ansvar* for skade, der er forårsaget af et *defekt produkt*. Beviset for defekten, skaden og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden påhviler skadelidte.

Direktivets ansvarsregler omfatter som udgangspunkt *alle produkter* og indeholder tillige en nærmere beskrivelse af, hvornår der foreligger en defekt. Efter direktivet skal producenten erstatte såvel *personskade* som skade over en vis størrelse på privat benyttede ting (*forbrugertingsskader*) i modsætning til de såkaldte erhvervstingsskader, der ikke berøres af direktivet.

Herudover er der fastsat en *forældelsesfrist* på 3 år samt en bestemmelse om, at krav mod producenten skal rejses senest 10 år efter, at det skadeforvoldende produkt blev bragt i omsætning.

Det er anført i direktivet, at skadelidtes adgang til at rejse krav om erstatning under henvisning til almindelige erstatningsregler i og uden for kontrakt eller til særregler om ansvar, der var gældende på tids-

punktet for direktivets meddelelse, ikke berøres af direktivets bestemmelser.

I direktivet foretages en nærmere opregning af, hvem der anses som *producent*, og dermed er omfattet af det objektive ansvar. Gruppen af producenter omfatter ud over den egentlige producent således også enhver, der, ved at anbringe sit navn, varemærke m.v. på produktet, udgiver sig for at være producent, samt den, der importerer en vare til EF. Endvidere vil enhver mellemhandler af et produkt, hvis producent ikke kan identificeres, under visse omstændigheder blive anset som producent. Direktivet angiver de begrænsede ansvarsfrihedsgrunde, som en producent vil kunne gøre gældende, herunder bl.a. at defekten først er opstået efter, at produktet er bragt i omsætning.

Efter direktivet påhviler det Kommissionen hvert 5. år at sende Rådet en rapport om gennemførelsen af direktivets bestemmelser og i givet fald forelægge Rådet nødvendige ændringsforslag. I forbindelse med direktivets vedtagelse erklærede Rådet og Kommissionen, at Kommissionen inden den 30. juli 1995 skal forelægge Rådet en rapport om, hvordan forbrugerbeskyttelsen og det fælles markeds funktion påvirkes af domstolens afgørelser om anvendelse af direktivets bestemmelser, samt i givet fald fremsætte forslag til ændringer.

1.4. På nogle nærmere angivne områder er det overladt til de enkelte medlemsstater at træffe nærmere bestemmelser om opfyldelseslovgivningens indhold.

1.4.1. Det er således overladt til de enkelte lande at bestemme, om *landbrugsråvarer*, herunder fiskeriprodukter og produkter hidrørende fra jagt, skal omfattes af reglerne om ansvar for produktskade. Sådanne produkter er ikke omfattet af lovforslaget. Der henvises nærmere til bemærkningerne i 3.6.2.

1.4.2. Endvidere vil de enkelte lande kunne indføre en *ansvarsbegrænsning* på ikke under 70 mill. EF regningsenheder (ECU) for ansvar ved skade forårsaget af identiske produkter. Ansvarsbegrænsningen, der svarer til ca. 560 mill. kr., er ikke foreslået medtaget i lovforslaget. Der henvises nærmere til bemærkningerne nedenfor i nr. 3.8.

1.4.3. Endelig er det overladt til det enkelte land at bestemme, om der skal være ansvar for *udviklingsskader*, dvs. skader forårsaget af en defekt, som det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, hvor produktet blev bragt i omsætning, ikke var muligt at opdage. Udviklingsskader omfattes ikke af lovforslagets regler, jf. nedenfor i nr. 3.2.

1.4.4. Vedrørende ansvarsbegrænsningen og udviklingsskaderne skal Kommissionen inden den 30.

juli 1995 udarbejde en rapport til Rådet om erfaringerne i de lande, der har begrænset ansvaret eller har bestemt, at producenten ikke skal være ansvarlig for udviklingsskader. Viser denne rapport, at ansvarsbegrænsningen henholdsvis det manglende ansvar for udviklingsskader har haft en negativ virkning på fællesskabets funktion eller forbrugerbeskyttelsesinteresser, påhviler der Kommissionen og Rådet en særlig forpligtelse til at få afskaffet disse begrænsninger.

1.5. Ifølge direktivets art. 19 skal medlemsstaterne foretage de nødvendige foranstaltninger til opfyldelse af direktivet inden den 30. juli 1988.

Direktivet er implementeret i England, Grækenland og Italien.

Efter den engelske gennemførelseslovgivning er mulighederne i direktivets artikel 15, stk. 1, litra a og b, for at lade det objektive ansvar omfatte også landbrugsråvarer m.v. og udviklingsskader ikke udnyttet. Det samme gælder muligheden for at begrænse ansvaret ved de såkaldte serieskader, jf. artikel 16, stk. 1.

Efter den græske gennemførelseslov omfatter det objektive ansvar heller ikke landbrugsråvarer og udviklingsskader, og det samme gælder efter den italienske gennemførelseslovgivning. Det er oplyst, at Grækenland har benyttet sig af muligheden for begrænsning af ansvaret efter direktivets artikel 16.

I Holland er der fremsat lovforslag til gennemførelse af direktivet. Efter forslaget er der ikke ansvar for udviklingsskader og landbrugsråvarer. Ansvaret foreslås ikke begrænset.

I Forbundsrepublikken er der ligeledes fremsat lovforslag til gennemførelse af direktivet. Heller ikke i den tyske forbundsrepublik foreslås ansvar for producenter af landbrugsråvarer og for udviklingsskader. Ansvaret for serieskader foreslås begrænset til 70 mill. ECU.

I Luxembourg er lovforslag under behandling i parlamentet, der dog foreløbig afventer udviklingen i Belgien og i Frankrig. Efter forslaget er der ansvar både for udviklingsskader og landbrugsråvarer, og ansvaret for serieskader foreslås ikke begrænset.

2. Gældende ret

2.1. Ansvar for producenten

Der findes ikke generelle lovregler i Danmark om produktansvar. De gældende principper er udviklet i retspraksis. Der findes i øvrigt kun relativt få domme om produktansvar. Retstilstanden er søgt beskrevet i den juridiske litteratur.

Ved produktansvar forstås i almindelighed en producents ansvar for skade forvoldt af en farlig egen- skab ved hans produkt.

Produktansvar omfatter både skade på person og ting. Det er endvidere uden betydning om skaden rammer den, der besidder det skadevoldende produkt, eller tredjemand. Produktansvaret omfatter derimod ikke skade på selve den defekte genstand. Denne skade behandles efter det sædvanlige køberetlige mangelansvar, der bl.a. omfatter det tab, som køberen har lidt ved ikke at få kontraktmæssig opfyldelse.

Efter gældende ret forudsætter ansvar for produkt-skader, at der er tale om skade forvoldt af et farligt produkt. Et produkt anses for farligt, hvis det har sådanne egenskaber, at det under sædvanlig brug kan forvolde skade. Farligheden kan enten bero på en egenskab, som produktet har, men som det med rette kan forventes ikke at have, eller på en egenskab, som det ikke har, men som det med rette kan forventes at have.

Det grundlæggende krav til producenten er, at de produkter, som han producerer og markedsfører, som udgangspunkt skal være ufarlige. Eventuelle farer ved et produkt skal så vidt muligt undgås. Undladelse heraf vil i almindelighed være en fejl, medmindre produktet hører til gruppen af uundgåeligt farlige produkter, f.eks. medicin eller tobak, hvor faren er kendt og en måde til at undgå faren ukendt – bortset naturligvis fra muligheden for at lade være med at anvende produktet.

Ansvar for produktskader bedømmes som udgangspunkt efter dansk rets almindelige regler. Det er i teori og retspraksis ikke helt afklaret, hvor strengt dette produktansvar er. Udviklingen er på dette område gået i retning af et stadig strengere ansvar. På visse områder fastholder man dansk rets almindelige regel om erstatningsansvar for fejl og forsømmelse – den såkaldte culpapregel – mens der på andre områder gælder et strengere ansvar. En producent er efter culpapreglen ansvarlig for skade forvoldt af et farligt produkt, hvis den farlige egenskab ved produktet kunne være undgået ved større omhu fra producentens side, f.eks. bedre kvalitetskontrol, instruktion, markedsføring eller lignende.

Spørgsmålet om, hvornår en producent ifølge retspraksis må antages at have udvist fejl eller forsømmelse, kan således ikke besvares generelt. Der synes i retspraksis bl.a. at blive taget hensyn til, hvad der i den konkrete situation er årsagen til skaden. Skadesårsagerne opdeles normalt i konstruktionsfejl, instruktionsfejl, fabriktionsfejl, system- og udviklingskader. Man må ved gennemgangen af de forskellige ansvarstilfælde være opmærksom på, at der som nævnt på nogle områder gælder et strengere – objektiveret – ansvar.

Ved *konstruktionsfejl* vedrører fejlen ikke alene det enkelte eksemplar af produktet, men ofte hele serien. Skaden skyldes, at produktet ikke er produceret i overensstemmelse med tidens tekniske og videnskabelige niveau. Ved vurderingen af, om producenten er ansvarlig, henses der til, om produktet kunne og burde være konstrueret eller planlagt bedre.

Der stilles efter retspraksis strenge krav til viden hos den producent, der udvikler et nyt produkt. Han må sætte sig nøje ind i den foreliggende videnskabelige og tekniske viden, og produktet må konstrueres under nøje hensyntagen til, hvad der er almindeligt kendt inden for fagkredse. Producenten må efter omstændighederne iværksætte forskning og sørge for omhyggelig afprøvning af produktet med hensyn til de påvirkninger og den behandling, produktet udsættes for undervejs til og hos forbrugeren. Når produktion og afsætning er kommet i gang, må producenten fortsat holde sig løbende orienteret om udviklingen i den videnskabelige og tekniske viden på området.

Indtræder en produktskade som følge af, at oplysninger, som følger produktet, har gjort dette farligt, eller af, at der ikke medfølger tilstrækkelige oplysninger, foreligger der *instruktionsfejl*. Producenten er erstatningsansvarlig herfor, såfremt det kan bebrejdes ham, at han har givet urigtige eller vildledende, herunder mangelfulde, oplysninger. Er de afgivne oplysninger efter den viden og erfaring, som foreligger på afgivelsestidspunktet forkerte eller vildledende, vil producenten i almindelighed blive ansvarlig for en deraf følgende produktskade. Som eksempel på oplysninger, der kan føre til produktansvar, kan nævnes fejlagtig eller ufuldstændig brugsanvisning.

Når en defekt kun omfatter enkelte eksemplarer af et i øvrigt fejlfrit produkt, betegnes den som *fabriktionsfejl*. Farligheden kan skyldes fejl ved råvaren eller produktionsprocessen, herunder den efterfølgende kontrol. Ansvar for en defekt opstået i forbindelse med forarbejdningen bedømmes i praksis strengt, idet producenten som udgangspunkt antages at være ansvarlig, hvis blot en farlig egenskab kan skyldes fejl i produktionsprocessen. Begrundelsen for dette strenge ansvar synes at være, at virksomhederne må sørge for at tilrettelægge produktionen på en sådan måde, at den planlagte bearbejdning udføres korrekt, og at der ikke opstår fejl. Det er derfor som udgangspunkt uden betydning for producentens ansvar, om defekten ved produktet kan lokaliseres til en bestemt fejl i processen, eller om defekten hører til den gruppe af statistisk set uundgåelige afvigere, der er en følge af selv en veltillrettet produktionsproces. Skyldes defekten en fejl i et delprodukt, som ikke er fremstillet af den producent, som har fremstillet det færdi-

F. t. l. om produktansvar

ge produkt, hæfter sidstnævnte producent efter gældende ret også for skader, som skyldes sådanne fejl. Producenten af det færdige produkt vil imidlertid som udgangspunkt have mulighed for at gennemføre regres mod producenten af delproduktet.

Skyldes fejlen derimod, at de anvendte råvarer ikke havde eller ikke kun havde de kendte og ønskede egenskaber, beror ansvarsbedømmelsen på, om afvigelsen skyldes en fejl fra producentens side. Det er klart, at producenten må sørge for omhyggeligt at kontrollere og undersøge de anvendte råvarer og om nødvendigt lade dem bearbejdes med henblik på at frasortere uønskede elementer. I enkelte tilfælde vil det ikke kunne bedømmes som fejl, at råvarer ikke er frasorterede, men er indgået i produktionen af det færdige produkt. Dette er særligt klart, hvis defekten ved råvaren skyldes en udviklingsskade.

Ved *udviklingsskader* kan risikoen for skade ikke forudses på baggrund af den tilgængelige videnskabelige og tekniske viden, på det tidspunkt hvor produktet blev markedsført. Det er først gennem f.eks. omfattende brug eller ny forskning, det viser sig, at produktet har skadevoldende egenskaber. Udviklingskader kan f.eks. forekomme inden for lægemiddelbranchen og den kemiske industri, og der antages efter gældende ret ikke at være ansvar herfor.

Også for så vidt angår *systemskader*, er der efter gældende ret ansvarsfrihed for producenten. Systemskader er skader, som skyldes en kendt, men uundgåelig risiko ved produktet. Som eksempler på sådanne produkter kan nævnes tobak og spiritus. En række produkter med systemfejl produceres endvidere, fordi de efter en helhedsvurdering er nyttige. Dette kan f.eks. gælde lægemidler, hvor bivirkninger ikke er ualmindelige.

Som anført ovenfor er der ikke helt afklaret, hvor strengt produktansvaret er. På nogle områder synes der efter retspraksis at blive stillet så strenge krav ved culpabedømmelsen og bevisvurderingen, at man ikke kan beskrive ansvaret som et culpaansvar i sædvanlig forstand, idet retstilstanden tenderer hen imod et objektivi ansvar. Således tillægges individuelle undskyldende omstændigheder f.eks. som udgangspunkt ingen betydning, når der udøves et professionelt skøn.

2.2. Ansvar for mellemhandlere

Efter gældende ret er en mellemhandler, dvs. enhver, der som led i sin erhvervsvirksomhed videre sælger, udlejer, eller på anden måde omsætter et produkt, som udgangspunkt ansvarlig efter en culpapregel for produktskader. Mellemhandleren bliver herefter selvstændigt ansvarlig i de situationer, hvor han ved sin behandling af produktet har gjort dette

farligt, eller hvis han ved en fejl ikke har opdaget en fare ved produktet. Da mellemhandlerens varekendskab ofte er begrænset, og da hans undersøgelsesmuligheder i de fleste tilfælde er små, vil det kun sjældent blive bedømt som en fejl, at han ikke har opdaget faren ved et produkt. Færdigvarekontrollen hører til producentens forpligtelser, og mellemhandleren vil normalt have opfyldt sin undersøgelsespligt overfor forbrugeren, hvis han har foretaget en relativt overfladisk besigtigelse med henblik på at konstatere, om der f.eks. foreligger transportskader.

Mellemhandlerens muligheder for at behandle produktet forkert har i praksis større betydning end hans ansvar for tilsidesættelse af undersøgelsespligten. Behandlingsfejl kan dels forekomme som fejl ved udlevering og forvekslingsfejl, og dels ved en ændring af produktet, som gør dette farligt. Mellemhandleren kan f.eks. have opbevaret produktet forkert eller have udsat det for unormal påvirkning. Det er som udgangspunkt mellemhandlerens pligt at opnå et sådant varekendskab, at produktændringer af denne karakter undgås, og han ifalder derfor ansvar herfor, såfremt tilsidesættelsen af denne pligt, må bedømmes som en fejl eller forsømmelse. Mellemhandlerens culpaansvar bedømmes i praksis relativt strengt, specielt i de situationer, hvor produktet kræver særlig opmærksomhed og agtpågivenhed. Det gælder f.eks. salg af lægemidler, plantegifte, fyrværkeri m.v..

Det er i den juridiske teori den overvejende opfattelse, at mellemhandleren *ved siden af* culpaansvaret hæfter på objektivi grundlag for producentens ansvar for produktskader. På baggrund af de relativt få retsafgørelser på området er det imidlertid ikke muligt at afgøre, hvorvidt domstolene anvender en regel om objektivi hæftelsesansvar for fejl i tidligere led, herunder hos producenten, eller om afgørelserne træffes på grundlag af en risikoafvejning.

3. Lovforslaget

3.1. Ansvarsgrundlaget

Produktansvar efter de foreslåede nye regler påhviler producenten. Men efter lovforslagets § 11 hæfter mellemhandlere umiddelbart over for skadelidte for erstatning efter den foreslåede lovs kapitel 3. Dette indebærer, at mellemhandlere »indestår« for det ansvar, som kan pålægges en producent efter loven om begreberne producent og mellemhandler, se neden for i nr. 3.3.–3.4. Når der i det følgende gives en beskrivelse af producentens ansvar og betingelserne herfor, angives samtidig betingelserne for mellemhandlerens hæftelsesansvar. Mellemhandlere hæfter jo efter forslaget kun i det omfang, der kan oplægges producenten ansvar efter de foreslåede lovregler,

men skadelidte kan til gengæld vælge, om han vil rette sit krav mod producenten, mellemhandlere(n) eller alle disse.

I overensstemmelse med gældende ret er det efter forslaget en forudsætning for, at producenten ifalder ansvar for produktskader, at skaden er forvoldt af en defekt ved et produkt.

Et produkt er efter direktivets artikel 6 og lovforslagets § 5 *defekt*, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes. I forbindelse med denne vurdering skal der navnlig lægges vægt på produktets markedsføring, den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes og det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning.

I modsætning til gældende ret er det derimod ikke en betingelse for producentens ansvar, at denne har udvist fejl eller forsømmelse (culpareglen). I lovforslagets § 6, der svarer til direktivets artikel 1, foreslås et *objektivt ansvar for produktskader*. Dette indebærer, at skadelidte fritages for at bevise eller sandsynliggøre, at den skadeforvoldende defekt skyldes producentens fejl eller forsømmelse.

Baggrunden for at pålægge producenten et objektivt ansvar er bl.a., at det ikke findes rimeligt, at lade den enkelte tilfældige skadelidte bære det tab, som følger af en produktskade, hvilket i langt højere grad ville være tilfældet, hvis skadelidte skulle godtgøre forsømmelse hos producenten, eller hvis denne kunne fritages for ansvar ved at bevise, at han ikke har handlet culpøst (omvendt bevisbyrde). Hertil kommer, at et objektivt ansvar som udgangspunkt ikke vil virke urimeligt tyngende for producenten, der har mulighed for at fordele udgifterne til udredning af erstatning på alle forbrugere af det pågældende produkt ved at lade omkostningen indgå i prisberegningen.

I overensstemmelse med direktivets art. 4 angives i forslaget § 6, stk. 2, at bevisbyrden for skade, defekt og årsagssammenhæng påhviler skadelidte. Bestemmelsen giver således ikke domstolene adgang til at fritage skadelidte for bevisbyrden og i stedet at pålægge producenten at bevise, at erstatningsbetingelserne eller enkelte af disse *ikke* er opfyldt. Det er imidlertid som på andre områder fortsat overladt til domstolene frit at afgøre, hvorvidt skadelidte har løftet sin bevisbyrde.

Det er ikke ved direktivet og lovforslaget tilsigtet at fravige erstatningsrettens almindelige regler om årsagssammenhæng og adækvans eller de øvrige almindelige erstatningsretlige betingelser, der skal være opfyldt, for at en skadevolder bliver erstatningspligtig.

3.2. Ansvarsfrihedsgrunde

I direktivets artikel 7 og lovforslagets § 7 foretages en opregning af de omstændigheder, som kan føre til, at en producent *fritages for objektivt ansvar* for en produktskade. Producenten har som udgangspunkt bevisbyrden for tilstedeværelsen af en sådan ansvarsfrihedsgrund, hvilket er i overensstemmelse med gældende bevisbyrderegler. Producenten vil således efter lovforslaget blive ansvarsfri, hvis denne f.eks. beviser, at produktet ikke er bragt i omsætning af ham. Endvidere vil producenten blive ansvarsfri, hvis det må antages, at produktet ikke var defekt, da det blev bragt i omsætning. Herudover vil producenten af en del af et færdigt produkt (delproducenten) kunne påberåbe sig, at defekten skyldes udformningen af det produkt, i hvilket delproduktet indgår, eller de anvisninger, som producenten af det færdige produkt har givet.

Efter lovforslaget fritages producenten endvidere for ansvar, hvis skaden skyldes en defekt, der ikke på nogen måde kunne være opdaget på det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning – de såkaldte *udviklingsskader*. Først på et senere tidspunkt bliver det på grund af udviklingen i den videnskabelige og tekniske viden muligt at konstatere, at det produkt, som man antog var helt ufarligt, faktisk er defekt. Ansvarsfrihed ved udviklingsskader er i overensstemmelse med direktivets artikel 7.

Efter bestemmelsen i direktivets artikel 15 litra b, kan den enkelte medlemsstat undlade at medtage ansvarsfritagelsen for udviklingsskader. På denne baggrund er det overvejet, om ansvar for udviklingsskader bør inddrages under loven. Som anført ovenfor under nr. 1.2. har formålet med EF-direktivet bl.a. været at sikre, at der bliver gennemført ensartede regler i medlemsstaterne for at undgå konkurrenceforvridning landene imellem.

De engelske, græske og italienske love til gennemførelse af direktivet pålægger ikke producenten ansvar for udviklingsskader. Heller ikke i de lovforslag, der er fremsat i Holland og Forbundsrepublikken Tyskland stilles der forslag om ansvar for udviklingsskader. Alene i Luxembourg er der stillet forslag om at medtage ansvar for udviklingsskader. Efter de for Justitsministeriet foreliggende oplysninger er der endnu ikke i de øvrige medlemsstater taget endelig politisk stilling til spørgsmålet.

Justitsministeriet har allerede af den grund ikke medtaget en generel regel om ansvar for disse skader i det foreliggende forslag. Særligt vedrørende spørgsmålet om ansvar for udviklingsskader i forbindelse med lægemidler henvises til bemærkningerne under punkt 3.8.

3.3. Hvem er ansvarlig som producent?

Direktivets artikel 3 og lovforslagets § 4 angiver den kreds, der efter direktivet og dermed lovforslaget skal bære det objektive ansvar for produktskader. Om mellemhandlers hæftelse, se nedenfor i nr. 3.4. Begrebet *producent*, således som det er fastlagt i artikel 3, kan naturligt opdeles i to grupper. Dels de producenter, der direkte har deltaget i fremstillingsprocessen, dels visse leverandører.

Efter direktivet og lovforslaget er det ikke alene producenten af det færdige produkt, der er ansvarlig for en produktskade. Også producenten af en råvare eller af et delprodukt er ansvarlig for en produktskade, som skyldes en defekt ved den pågældendes produkt.

Med henblik på at sikre forbrugers retsstilling i de situationer, hvor det kan være umuligt eller i øvrigt forbundet med store vanskeligheder at gøre den egentlige producent ansvarlig, er der i lovforslaget fastsat regler, hvorefter visse mellemhandlere bliver ansvarlige som »producent«. Betydningen heraf er, at ansvarsreglerne i lovforslagets §§ 6-7 vurderes i forhold til »producenten«. Dette gælder således enhver, der ved at anbringe sit navn, varemærke eller andet kendetegn på produktet, udgiver sig for dets producent. Endvidere bliver importøren af et produkt fra et tredjeland til EF også betragtet som producent. I de tilfælde, hvor skadelidte ikke kan konstatere, hvem der har produceret produktet, eller for så vidt angår produkter produceret uden for EF, hvem der har indført dette i EF, anses endvidere enhver mellemhandler af produktet, som dets producent. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende inden rimelig tid oplyser skadelidte om, hvem der er producent eller tidligere mellemhandler af produktet. I de tilfælde, hvor produktet er importeret til EF, vil det ikke være tilstrækkeligt at oplyse skadelidte om producenten i et tredjeland, idet skadelidte her skal have oplysning om, hvem der er EF-importøren eller tidligere mellemhandler i EF. Baggrunden herfor er ønsket om at sikre skadelidte mulighed for at gennemføre et eventuelt erstatningskrav i EF. Dette har særlig betydning, efter at EF-domskonventionen er trådt i kraft. Se herom nærmere nedenfor under nr. 6.

3.4. Mellemhandleransvar

Efter lovforslagets § 11 hæfter en mellemhandler for produktansvar umiddelbart over for skadelidte og over for senere mellemhandlere i omsætningskæden. Skadelidte kan rette sit krav mod producenten (producenterne) eller mod mellemhandleren (mellemhandlerne) eller mod alle disse, idet de alle over for skadelidte hæfter solidarisk, jf. den foreslåede bestemmelse i § 12, stk. 1.

En mellemhandler hæfter ikke kun umiddelbart over for den skadelidte, men også over for senere mellemhandlere i omsætningskæden af det pågældende produkt. Den mellemhandler, som har måttet betale erstatning til skadelidte eller til en senere mellemhandler indtræder herved i skadelidtes krav mod producenten og tidligere mellemhandlere, jf. forslagens 12, stk. 3, der giver adgang til regres i sådanne tilfælde. Bestemmelsen i § 12 om solidarisk ansvar og regres er omtalt neden for.

At mellemhandleren hæfter *umiddelbart* over for skadelidte og senere mellemhandlere, betyder, at mellemhandleren skal betale erstatning, uanset om det er muligt for skadelidte at gennemføre sit krav over for producenten. Mellemhandlerens stilling kan således bedst sammenlignes med selvskyldnerkautionistens.

Den foreslåede regel om, at mellemhandleren på objektivt grundlag hæfter for produktansvar, er i realiteten en lovfæstelse af, hvad der efter gældende ret antages at gælde for mellemhandleren, jf. oven for i nr. 2.2. Den foreslåede bestemmelse i § 11 gælder i øvrigt ikke kun produktansvar i overensstemmelse med reglerne i lovforslagets kapitel 3, men også produktansvar efter dansk rets almindelige regler, jf. herved den foreslåede bestemmelse i lovens kapitel 14.

3.5. Det indbyrdes forhold mellem flere ansvarlige

Efter direktivets art. 5 hæfter flere producenter, der er ansvarlige for samme skade, solidarisk overfor skadelidte. Efter artikel 8, stk. 1, nedsættes producentens ansvar ikke, når skaden er forårsaget af en defekt ved et produkt i forening med tredjemands adfærd.

Det er i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler, at flere skadevoldere hæfter solidarisk over for skadelidte for et opstået erstatningsansvar. Der er efter dansk ret ikke behov for at sondre mellem tilfælde, hvor flere producenter sammen er ansvarlige for en produktskade og situationer, hvor skaden skyldes en producents adfærd i forening med tredjemand. I lovforslaget er der alene medtaget en bestemmelse om, at flere ansvarlige efter loven hæfter solidarisk for erstatningskrav, idet det kun er fundet muligt at regulere den efterfølgende fordeling af erstatningsansvaret i denne situation. Bestemmelsen om solidarisk hæftelse gælder, hvadenten der er tale om producentansvar eller mellemhandleransvar.

Den nærmere regulering af den indbyrdes fordeling af ansvaret mellem flere skadevoldere overlades efter direktivet til det enkelte medlemsland. Justitsministeriet har i lovforslagets § 12 foreslået en særlig regel om regres. Efter forslagens § 12, stk. 2, skal der ved fordelingen af ansvaret mellem flere producen-

ter, jf. forslaget § 4, stk. 1, som udgangspunkt lægges vægt på den enkelte producents anledning til og mulighed for at undgå defekten samt foreliggende ansvarsforsikringer. Efter forslaget § 12, stk. 3, har en mellemhandler som udgangspunkt ret til fuld regres mod tidligere led i produktions- og omsætningskæden.

Den almindelige regel om indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden mellem flere solidarisk erstatningsansvarlige fremgår af erstatningsansvarslovens § 25. Efter denne bestemmelse foretages den indbyrdes fordeling af erstatningsansvaret efter, hvad der under hensyn til ansvarets beskaffenhed og omstændighederne i øvrigt må anses for rimeligt. Hvis en af de erstatningsansvarlige har tegnet ansvarsforsikring eller er selvforsikret, kan der ved den indbyrdes fordeling af erstatningsbyrden endvidere tages hensyn hertil.

Justitsministeriet har imidlertid ikke fundet, at reglen i erstatningsansvarslovens § 25 giver tilstrækkelig vejledning om, hvordan ansvaret for en produktskade nærmere skal fordeles mellem de implicerede parter. Justitsministeriet har derfor fundet det af betydning i selve lovtæksten at præcisere, at regresspørgsmålet behandles forskelligt afhængig af, om der er tale om fordeling af erstatningskrav mellem flere producenter, jf. forslaget § 4, stk. 1, eller om mellemhandleres regreskrav mod tidligere led i produktions- og omsætningskæden.

Spørgsmålet om regres mellem en tredjemand, der er ansvarlig efter regler uden for dette lovforslag, og en producent (eller mellemhandler) må fortsat bedømmes efter erstatningsansvarslovens § 25.

3.6. Hvilke produkter omfattes af ansvaret

3.6.1 Direktivets art. 2 indeholder en angivelse af, hvad der skal forstås ved et *produkt* og dermed være omfattet af ansvaret. Udtrykket produkt er herefter enhver løseøregenstand herunder naturprodukter med undtagelse af landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt. Også elektricitet anses som et produkt. Løseørebegrebet er videre end det almindelige løseørebegreb, idet det også omfatter genstande, der er indføjede som en fast bestanddel i en anden løseøregenstand eller i en fast ejendom.

3.6.2. Efter direktivets artikel 2 er *uforarbejdede landbrugsråvarer* (herunder fiskeriprodukter) og produkter hidrørende fra jagt som nævnt undtaget fra direktivets anvendelsesområde. Har landbrugsråvarer (herunder fiskeriprodukter) imidlertid gennemgået første forarbejdning, vil direktivets bestemmelser finde anvendelse. I medfør af artikel 15, stk. 1, litra a, kan medlemslandene imidlertid beslutte, at også uforarbejdede landbrugsråvarer og produkter hidrø-

rende fra jagt omfattes af det objektive ansvar for produktskader.

Forarbejderne til direktivet indeholder ingen vejledning med hensyn til betydningen af begrebet »en første forarbejdning«. Det er i direktivets indledende betragtninger anført, at det ikke forekommer hensigtsmæssigt »at medtage ansvar for landbrugsvarer og produkter hidrørende fra jagt, undtagen når sådanne produkter har gennemgået en forarbejdning af industriel karakter, som kan forårsage en defekt ved produkterne.« Under EF-forhandlingerne om direktivforslaget er det blevet anført, at undtagelsen – ud fra en formålsfortolkning – må forstås meget snævert, og at f.eks. mælk, der på den enkelte gård samles på tanke og nedkøles, før den køres til mejeriet, må antages at være industrielt forarbejdet i direktivets forstand. Den endelige fortolkning af rækkevidden af undtagelsen i bestemmelsen i § 3, stk. 2, henhører under EF-domstolen.

Landbrugsrådet, Dansk Fiskeriforening og Danmarks Havfiskeriforening har over for Justitsministeriet anført, at disse produkter ikke bør være omfattet af det objektive ansvar. Landbrugsrådet har i denne forbindelse bl.a. oplyst, at store dele af landbrugets andelssektorer allerede i dag har forsikringer, der dækker produktansvar i forbindelse med landbrugsprodukter, der er forarbejdet af disse sektorer.

Lovforslagets anvendelsesområde omfatter ikke uforarbejdede landbrugsråvarer (herunder fiskeriprodukter) samt uforarbejdede produkter hidrørende fra jagt.

3.6.3. Direktivets produktbegreb omfatter ikke *tjenesteydelser*, og der er heller ikke i lovforslaget stillet forslag om objektive ansvar for produktskader i forbindelse hermed. Flere forbrugerorganisationer har peget på, at lovforslaget også bør regulere produktansvar i forbindelse med tjenesteydelser. Justitsministeriet har imidlertid ikke fundet, at loven burde finde anvendelse på udførelse af sådanne arbejdsopgaver, der er af meget forskelligartet karakter, som f.eks. rådgivning, vedligeholdelse og reparation. Justitsministeriet har herved bl.a. lagt vægt på, at de generelle hensyn, som ligger bag det objektive ansvar for produktskader, ikke generelt gør sig gældende på samme måde ved produktskader i forbindelse med tjenesteydelser. Hertil kommer, at der i retspraksis har udviklet sig et strengt ansvar for fagfejl. Om afgrænsningen mellem tjenesteydelser og produkter henvises nærmere til bemærkningerne til § 3.

3.6.4. Direktivet omfatter endvidere ikke *produktskader forårsaget af en fast ejendom*. En væsentlig del af skader i forbindelse med fast ejendom er dog omfattet af direktivet, idet skader, som skyldes f.eks. byggemateriale og bygningsdele, der indgår som en

bestanddel i en fast ejendom, omfattes af reglerne om objektivt ansvar for produktskader. Flere forbrugerorganisationer har peget på, at lovforslaget også bør regulere produktansvar i forbindelse med fast ejendom. Justitsministeriet finder imidlertid ikke, at produktskade, som forårsages af en fast ejendom bør medtages. Dette hænger sammen med, at tjenesteydelser som ovenfor anført ikke foreslås omfattet af loven. Udover tjenesteydelser vil skader, der forårsages af den faste ejendom, typisk kunne henføres til defekte bygningsdele eller manglende vedligeholdelse. Som nævnt omfattes bygningsdele af reglerne om objektivt ansvar for produktskader, uanset om disse indgår som en bestanddel af en fast ejendom. For så vidt angår manglende vedligeholdelse af ejendommen påhviler der efter retspraksis husejeren et strengt ansvar. Vedrørende afgrænsningen mellem fast ejendom og de produkter, der omfattes af lovforslaget, henvises til bemærkningerne til § 3.

3.7. Skadesbegrebet

Lovforslagets § 2 og direktivets art. 9 fastlægger, hvilke skader skadelidte kan kræve erstattet. Det drejer sig dels om personskade og tab af forsørger, dels om skade på visse formuegoder.

Mens der ikke er nogen begrænsning i adgangen til personskadeerstatning, omfatter lovforslaget kun de såkaldte forbrugertingskader, dvs. skader, hvor erstatningspligten har betydning for beskyttelsen af private forbrugerinteresser. Erhvervstingskader er derimod ikke omfattet af lovforslaget, og ansvaret herfor følger således de almindelige principper, der er udviklet i retspraksis.

Skade på selve det defekte produkt er heller ikke omfattet af reglerne i lovforslaget. Erstatning for skader af denne karakter reguleres af købelovens regler, om ansvar for mangler, og der er ikke ved lovforslaget tilsigtet nogen ændring i afgrænsningen mellem det køberetlige ansvar og produktansvaret.

For, at en tingskade er omfattet af direktivet og dermed af lovforslaget, skal to betingelser være opfyldt. For det første skal tingen være af en art, der sædvanligvis er beregnet til privat brug, og for det andet skal skadelidte hovedsageligt have anvendt den i overensstemmelse hermed.

Ved beregningen af den samlede tingskadeerstatning fradrages et beløb på 4.000 kr. Det er efter direktivet ikke muligt at pålægge erstatningspligt på objektivt grundlag for den fulde forbrugertingskade.

3.8. Erstatningsudmåling

Bortset fra begrænsningen af ansvaret for forbrugertingskader indeholder direktivet ikke nogen re-

gulering af, hvilke tabsposter skadelidte kan kræve erstattet, og hvorledes erstatningen skal udmåles. Dette spørgsmål overlades til national ret. I dansk ret reguleres spørgsmålet om erstatning for personskade af erstatningsansvarsloven. Ved personskade kan skadelidte kræve erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, helbredsudgifter, tab eller forringelse af erhvervsvenen og godtgørelse for svie og smerte samt varigt mén. I forbindelse med tab af forsørger er erstatningsposterne begravelsesudgifter og erstatning for tab af forsørger. Erstatningsansvarsloven indeholder detaljerede regler om beregning af erstatning for personskader. Erstatningen fastsættes ud fra faste retningslinier på grundlag af skadelidtes méngrad og årssindkomst.

Spørgsmålet om erstatning for tingsskade afgøres som udgangspunkt efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Herefter skal skadelidte have fuld erstatning for det individuelle økonomiske tab, der er en følge af produktskaden.

Efter erstatningsansvarslovens § 19 kan erstatning for tingsskade bortfalde, når tingen er dækket af en forsikring. Denne bestemmelse får imidlertid ingen praktisk betydning ved produktansvar, idet ansvaret for tingsskade ikke bortfalder, når skaden er forvoldt ved udøvelse af offentlig eller *erhvervsmæssig* virksomhed.

Efter direktivet er producentens samlede ansvar for produktskader ikke begrænset. I medfør af artikel 16, stk. 1, kan medlemslandene imidlertid bestemme, at producentens samlede ansvar for personskade, herunder død, som er forårsaget af identiske genstande med samme defekt, skal være begrænset til et beløb på mindst 70 mill. ECU, hvilket svarer til ca. 560 mill. kroner.

Man har på denne baggrund overvejet, hvorvidt denne begrænsning af producentens ansvar for skader forvoldt af en defekt ved identiske produkter bør indføres i Danmark. Justitsministeriet har imidlertid ikke fundet, at begrænsningen burde indføres generelt for alle produkter. Justitsministeriet har herved bl.a. lagt vægt på, at ansvarsbegrænsningen er lagt på så højt et niveau, at de fleste producenter i realiteten vil få et ubegrænset ansvar, ligesom en ansvarsbegrænsning af denne størrelse næppe kan antages at få væsentlig forsikringsmæssig betydning. Hertil kommer, at en eventuel indførelse af ansvarsbegrænsning i Danmark ikke vil betyde, at producenten kan indrette sig i tillid hertil i alle relationer. Således vil en producent efter lovforslaget fortsat hæfte uden begrænsning, bl.a. hvis han er erstatningsansvarlig for produktskaden efter dansk rets almindelige regler.

Foreningen af danske Medicinfabriker – MEFA – og Medicinimportørforeningen – MEDIF – har i en

henvendelse til Justitsministeriet givet udtryk for, at en begrænsning af det samlede ansvar må antages at være af væsentlig betydning for muligheden for at opnå forsikringsmæssig dækning af produktansvaret for medlemmernes produkter. Foreningerne har samtidig oplyst, at de sammen med de øvrige brancheorganisationer, der har med produktion og salg af lægemidler at gøre, for tiden søger at udarbejde en frivillig erstatningsordning med forsikringsdækning for organisationernes medlemmer. En maksimering af ansvaret vil efter foreningernes opfattelse være af afgørende betydning for gennemførelse af en sådan ordning. Forhandlingerne om etablering af en sådan frivillig erstatningsordning foregår fortsat, men det er efter de for Justitsministeriet foreliggende oplysninger endnu uklart, hvornår forhandlingerne vil være afsluttet.

Efter Justitsministeriets opfattelse vil erstatningsmaksimering kunne fastsættes for bestemt afgrænsede produktgrupper. Justitsministeriet finder, at en nærmere vurdering af, om maksimeringen bør indføres for skader forårsaget af lægemidler, først kan foretages, når der foreligger mere præcise oplysninger om den frivillige ordnings indhold.

3.9. Lempelse af erstatningsansvaret

Direktivet behandler ikke spørgsmålet om muligheden for at lempe skadevolderens ansvar. Som anført ovenfor i nr. 3.8. er der ved direktivet ikke gennemført nogen harmonisering af de enkelte landes regler om erstatningsudmåling. Den almindelige lempelsesregel i erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, vil derfor kunne finde anvendelse på produktskader. Ifølge motiverne til denne bestemmelse omfatter lempelsesreglen alle former for erstatningsansvar og uanset, om ansvarsgrundlaget er culpa eller et andet ansvarsgrundlag. Bestemmelsen er kun tænkt anvendt rent undtagelsesvist som en »sikkerhedsventil« i tilfælde, hvor betaling af fuld erstatning vil pålægge skadevolderen en byrde, der ud fra sociale og humanitære hensyn virker uacceptabel. De øvrige momenter, der efter bestemmelsen skal tillægges vægt, er skadens størrelse, ansvarets beskaffenhed, skadelidtes interesse og foreliggende forsikringer.

3.10. Betydningen af egen skyld

Efter lovforslagets § 9 kan erstatningen nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte eller afdøde har medvirket til skaden ved forsæt eller uagtsomhed. Bestemmelsen er medtaget til opfyldelse af direktivets artikel 8, stk. 2. Også efter gældende ret kan skadevolderens erstatningsansvar nedsættes eller eventuelt helt bortfalde, såfremt skadelidte har medvirket til skaden. Det er ikke ved forslaget tilsigtet at tillægge

egen skyld nogen ændret betydning i forhold til gældende praksis. Herefter tillægges ubetydelig egen skyld ikke betydning; må skadelidtes skyld ansættes til mindre end 1/3, vil domstolene normalt se bort fra medskylden og give skadelidte fuld erstatning.

Efter erstatningsansvarsloven § 24, stk. 2, kan der under samme betingelse som ovenfor nævnt vedrørende lempelse af skadevolderens erstatningsansvar i undtagelsestilfælde helt eller delvis bortses fra skadelidtes medvirken til skaden. Betingelsen herfor er, at det enten ville være urimeligt tyngende for skadelidte, om hans erstatning blev nedsat på grund af medvirken, eller at det i øvrigt i særlige tilfælde skønnes rimeligt at give skadelidte en højere erstatning trods hans medvirken, ud fra forhold der er nævnt i § 24, stk. 1. Bestemmelsen kan også anvendes, hvor afdødes medvirken medfører, at erstatning til de efterladte nedsættes eller bortfalder.

Efter gældende ret vil erstatningen kunne bortfalde, hvis skadelidte kan siges at have accepteret risikoen for skade, f.eks. ved at have benyttet et produkt, som han vidste, var defekt. Der er ikke ved lovforslaget tilsigtet nogen ændring heri. Udtrykket medvirken i erstatningsansvarslovens § 24, stk. 2, omfatter også accept af risiko, og der vil derfor også i særlige tilfælde kunne bortses helt eller delvis fra skadelidtes accept af risiko ved erstatningsudmålingen.

3.11. Forældelse

I artikel 10 og 11 i direktivet og i lovforslagets § 10 opstilles to *tidsfrister*, som skadelidte skal overholde for at bevare sit erstatningskrav. Det drejer sig dels om en 3-årsfrist, der regnes fra skadens indtræden, og dels om en 10-årsfrist, der regnes fra det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning.

Nærværende lovforslags § 10 er udformet i nøje overensstemmelse med disse bestemmelser i direktivet. Bestemmelserne i lovforslagets § 10 træder for så vidt angår ansvar efter den foreslåede lov i stedet for dansk rets almindelige forældelsesregler, der findes i lov nr. 274 af 22. december 1908 (om forældelse på 5 år, regnet fra forfaldstiden) og Danske Lov 5-14-4 (om forældelse på 20 år regnet fra fordringens stiftelse). Efter lovforslagets § 14, 2. pkt., finder de foreslåede forældelsesregler for produktskader også anvendelse, når ansvaret gøres gældende efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt, og baggrunden herfor er et retsteknisk hensyn til ikke at gøre forældelsesreglerne på dette område unødigt komplicerede.

3-årsfristen, jf. lovforslagets § 10, stk. 1, regnes fra det tidspunkt, da skadelidte havde eller burde have fået kendskab til skaden, defekten, og hvem der er producent.

I overensstemmelse med EF-direktivets artikel 10, stk. 2, er det i lovforslagets § 10, stk. 1, 2. pkt., bestemt, at 1908-lovens regler om suspension og afbrydelse af forældelsen finder anvendelse.

10-årsfristen, jf. § 10, stk. 2, regnes fra den dag, da det skadevoldende produkt blev bragt i omsætning, og fristen kan i overensstemmelse med EF-direktivets indhold ikke suspenderes i tilfælde af utilregnelig (undskyldelig) uvidenhed hos skadelidte om skaden, defekten, eller hvem der er producent. Om, hvad der skal til for at undgå bortfald af skadelidtes rettigheder efter 10-årsreglen, bestemmer direktivets artikel 11, at afbrydelse sker ved anlæg af retssag mod den pågældende producent. Som fremhævet i de specielle bemærkninger til § 10, stk. 2 må også producentens anerkendelse af gælden tillægges afbrydende virkning, og afbrydelsesreglen er derfor udformet som en henvisning til 1908-lovens § 2, 2. pkt., der lader både anerkendelse og sagsanlæg afbryde forældelse.

3.12. Ansvar efter almindelige erstatningsregler

Efter lovforslagets § 14 begrænser den foreslåede lov ikke skadelidtes adgang til erstatning efter dansk rets almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i medfør af anden lovgivning. Herved klargøres det – i forhold til de lovforslag, som har været fremsat i tidligere folketingssamlinger – at der ikke ved lovforslaget tilsigtes nogen begrænsning i de skadelidtes erstatningsmuligheder, men alene en forbedring.

I § 14, 2. pkt., er der medtaget en bestemmelse om, at de specielle forældelsesregler i lovforslagets § 10 også finder anvendelse i de tilfælde, hvor skadelidte påberåber sig almindelige erstatningsregler frem for de foreslåede lovregler. Der henvises til nr. 3.11.

3.13. Ufravigelighed

Direktivets og dermed lovens formål er at beskytte skadelidte, som i denne relation i almindelighed er den svageste part. Dette formål ville ikke kunne opnås, såfremt skadelidte på forhånd gyldigt kunne fraskrive sig den beskyttelse, som loven sikrer. Det ville også være uheldigt, såfremt der f.eks. ved anvendelse af standardkontrakter var muligt for producenter at opnå forhåndstilsagn fra melleghandlere om, at de gav afkald på muligheden for at gøre regres mod tidligere led i produktions- og omsætningskæden. Det bestemmes derfor i lovforslagets § 13, at ansvar efter loven ikke ved forudgående aftale kan fraskrives eller indskrænkes til skade for skadelidte eller den, som indtræder i skadelidtes krav f.eks. efter § 12, stk. 3.

4. Arbejdsskadeforsikring

I det oprindelige lovforslag var der i § 18 medtaget en bestemmelse til ændring af arbejdsskadeforsikringslovens § 55. Ændringsforslaget indebar, at der indførtes adgang til regres mod skadevolder – typisk producenten – såfremt arbejdsskaden skyldtes en produktskade.

Advokatrådet, Industrirådet og Assurandør-Societetet har peget på, at det ville være uheldigt, hvis den regresadgang, der blev ophævet i forbindelse med gennemførelsen af erstatningsansvarsloven, nu blev genindført for produktskaders vedkommende. Det er i den forbindelse blevet fremhævet, at man ikke finder, at direktivet tvinger Danmark til at genindføre regresadgangen. Forbrugernes interesser er sikret fuldt ud, idet producentens ansvarsgrundlag ikke berøres af arbejdsskadeforsikringsloven. Reglen i denne lov har efter disse organisationers opfattelse således alene indflydelse på udmålingen af den erstatning, som producenten skal betale, hvilket spørgsmål ikke er omfattet af direktivet.

Industrirådet og Assurandør-Societetet har endvidere peget på, at indførelsen af en regresordning vil belaste de implicerede forsikringsordninger med meget betydelige procesudgifter, idet udsigten til at kunne gennemføre et større krav mod producentens ansvarsforsikring efter al sandsynlighed i en række sager vil få arbejdsskadeselskaberne til at satse endog betydelige sagsomkostninger til processer.

Uanset at det kan give anledning til en vis tvivl, om bestemmelsen i arbejdsskadeforsikringslovens § 55 alene kan opfattes som en udmålingsregel, har Justitsministeriet på baggrund af de synspunkter, der er fremført, ikke medtaget en bestemmelse om ændring af § 55. Socialministeriet er enig heri.

5. International privatret

Den harmonisering, der følger af direktivet, er ikke fuldstændig. Visse spørgsmål overlades til national lovgivning, ligesom medlemslændene på enkelte punkter kan vælge en af to løsningsmuligheder, jf. ovenfor under nr. 1.3.

Spørgsmålet om, hvilket lands lov der skal anvendes ved afgørelsen af en given sag om produktansvar, har derfor fortsat betydning.

Når det drejer sig om lovvalg i forbindelse med erstatning uden for kontraktforhold, har det traditionelt være antaget, at det var skadestedets lov, der fandt anvendelse. I nyere tid har der imidlertid vist sig en tendens til at smidiggøre dette princip, således at andre momenter også kan tillægges betydning. Der kan i denne forbindelse bl.a. anføres skadelidtes bopæl, skadevolders forretningssted, og stedet, hvor den skadevoldende genstand er købt.

Haagerkonferencen udarbejdede i 1972 en konvention om lovvalg ved produktansvar. Denne konvention er endnu kun ratificeret af få lande. Justitsministeriet overvejer for tiden en eventuel dansk ratifikation af konventionen.

6. Værnetingsregler og EF-domskonventionen

De almindelige værnetingsregler i retsplejelovens kapitel 22, indeholder ikke udtrykkelige bestemmelser om værneting i sager om produktansvar.

Ved lov nr. 324 og nr. 325 af 4. juni 1986, der er sat i kraft ved bekendtgørelse nr. 724 af 22. oktober 1986, blev der gennemført en fuldstændig revision og modernisering af de nationale og internationale værnetingsregler.

Efter lov nr. 324 af 4. juni 1986 om ændring af retsplejeloven vil en skadelidte som hidtil kunne anlægge sag om produktansvar mod en producent eller importør med hjemting i Danmark ved dennes hjemting. Efter den ny § 243 i retsplejeloven kan sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retskrænkelser, anlægges ved retten på det sted, hvor retskrænkelsen er foregået. Det fremgår af bemærkningerne til den pågældende bestemmelse, at bestemmelsen medfører, at sag om produktansvar kan anlægges, hvor skaden er sket. Den skadelidte vil således også kunne anlægge sagen på skadesstedet, som ofte vil være det sted, hvor skadelidte har bopæl.

Har den ansvarlige producent m.v. ikke hjemting i Danmark eller i et EF-land, der har tiltrådt konventionen af 27. september 1968 om retnernes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, (EF-domskonventionen), vil sagen her i landet alene kunne anlægges på det sted, hvor skaden er sket, jf. § 246 jf. § 243.

Såfremt den ansvarlige producent m.v. ikke har hjemting i Danmark, men i et EF-land, der er omfattet af EF-domskonventionen, skal konventionens værnetingsregler anvendes, jf. lov nr. 325 af 4. juni 1986. Efter konventionens artikel 5, nr. 3, og artikel 53, kan en person eller et selskab m.v. i sager om erstatningsansvar uden for kontrakt sagsøges ved retten på det sted, hvor skadestilføjelsen er foregået. Det antages, at erstatningsansvar for produktskader er omfattet af denne bestemmelse. EF-konventionen vil derfor gøre det muligt at sagsøge udenlandske producenter af defekte produkter her i landet, dersom det pågældende EF-land har tilsluttet sig domskonventionen. Hvis skadelidte får medhold, kan dommen efter konventionen derefter fuldbyrdes i den EF-stat, hvor producentens virksomhed befinder sig.

7. Produktansvar i forhold til det køberetlige ansvar

Hverken købelovens regler om erstatningsansvar for mangler i almindelige køb (§§ 42 og 43) eller reglen om erstatningsansvar i forbrugerkøb (§ 80) omhandler spørgsmålet om, i hvilket omfang køber kan kræve erstatning for produktskader.

Købelovens regler om erstatningsansvar vedrører i første række sælgers ansvar for mangler, som selve produktet (salgsgenstanden) er behæftet med. Herudover vil sælgeren kunne blive ansvarlig for visse følgeskader, som er forårsaget af mangler ved salgsgenstanden f.eks. driftstab.

Købelovens regler antages imidlertid ikke i almindelighed at finde anvendelse på fysiske skader, som salgsgenstanden volder på andre ting, eller på personskader, som forvoldes af salgsgenstanden (produktskader).

I tilfælde af produktskader vil der ofte være tale om, at salgsgenstanden (produktet) ud over at lide af en defekt tillige er mangelfuld i køberetlig forstand. Det forhold, at produktansvaret ikke bedømmes efter købeloven, udelukker imidlertid ikke, at købelovens øvrige misholdelsesbeføjelser vil kunne finde anvendelse.

Afgrænsningen af, hvilke skader der er omfattet af henholdsvis købeloven og reglerne om produktansvar, vil kunne give anledning til vanskeligheder i praksis, særligt hvis defekten kan lokaliseres til en del af en større enhed, og det er den større enhed, der skades. Ved vurderingen af spørgsmålet finder Justitsministeriet, at der bør tages udgangspunkt i, om det defekte produkt er en del af et produkt, der er blevet solgt som en enhed. Som eksempel herpå kan nævnes en privat benyttet bil. I tilfælde af, at der opstår skade på f.eks. bilens karrosseri som følge af, at bilen ved købet havde defekte bremses, vil skaden skulle betragtes som en skade på selve det defekte produkt, hvorfor skaden ikke omfattes af reglerne om produktansvar. Hvis bilen senere forsynes med nye bremses, vil en skade på bilen, som følge af, at de nye bremses var defekte, være en skade på en anden genstand end selve det defekte produkt, og skadelidte vil kunne kræve erstatning af producenten af bremsesne efter reglerne om produktansvar.

Afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en skade på selve det defekte produkt eller på en anden ting end det defekte produkt, vil ofte afhænge af, hvad der nærmere er aftalt mellem køber og sælgeren. Afgrænsningen vil i øvrigt som hidtil skulle ske gennem domstolens praksis.

Høringsmyndigheder

8. Forslaget har været til udtalelse hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenten for Østre landsret, præsidenten for Vestre landsret, præsidenten for Sø- og Handelsretten, præsidenten for Københavns byret, præsidenten for Århus by- og herredsret, præsidenten for Odense by- og herredsret, præsidenten for Ålborg by- og herredsret, Den danske Dommerforening, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Advokatrådet, Landbrugsministeriet, Landbrugsrådet, De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Husmandsforeninger, Industriministeriet, Fiskeriministeriet, Dansk Fiskeriforening, Danmarks Havfiskeriforening, Danmarks fiskeindustri- og eksportforening, Dansk Dambrugerforening, Foreningen af Danmarks fiskekonservesindustri, Foreningen for Danmarks fiskemel og fiskeolie industri, Ministeriet for Offentlige Arbejder, elektricitetsrådet, Miljøministeriet, Indenrigsministeriet, Socialministeriet, Energiministeriet, Boligministeriet, Forbrugermødbudsmanden, Formanden for Forbrugerklagenævnet, Forbrugerrådet, Statens Husholdningsråd, Dansk Varefakta Nævn, Butikshandelens Fællesråd, Dansk organisation af detailhandelskæder, Fællesforeningen for Danmarks brugforeninger, Provins-handelskammeret, Grosserer-Societetet, Grossist-Sammenslutningen af 1930, Håndværksrådet, Industrirådet, Entreprenørforeningen, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Assurandør-Societet, Medicinimportørforeningen (MEDIF), De danske Medicinfabrikker (MEFA), Amtsrådsforeningen, Kommunernes Landsforening, Danmarks Agentforening og Dansk Erhvervsgartnerforening.

Økonomiske og administrative konsekvenser

9. Lovforslaget skønnes ikke at ville få økonomiske eller administrative konsekvenser af væsentlig betydning for det offentlige.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til kapitel 1

Dette kapitel angiver den foreslåede lovs anvendelsesområde. Kapitlet har én paragraf.

Til § 1

For at der kan foreligge erstatningsansvar efter loven, skal *fire grundbetingelser* være opfyldt. For det første skal der foreligge en *skade på person eller ting*, jf. beskrivelsen i § 2. Denne skade skal være forvoldt af et *produkt*, jf. beskrivelsen i § 3. Det skadevoldende produkt skal endvidere være *defekt*, jf. beskrivelsen af dette begreb i § 5, og endelig skal kravet rejses mod den, der har produceret produktet (*producenten*) eller

den importør eller leverandør, der ifølge lovforslagets § 4 ifalder ansvar som producent.

Uden for lovens område falder f.eks. ansvar for erhvervstingskader og uforarbejdede landbrugs- og fiskeriprodukter, hvor ansvaret som hidtil må afgøres efter de principper, der har udviklet sig i retspraksis.

Til kapitel 2

Kapitlet indeholder definitioner.

Til § 2

Bestemmelsen svarer til direktivets artikel 9 og opregner de *skader*, som producenten er ansvarlig for. Det drejer sig dels om personskade i vid forstand, dels om skade på visse formuegoder.

Der er ikke herudover i direktivet fastsat regler om, hvilke tabsposter der skal dækkes, og hvorledes erstatningen skal udmåles. Det er således erstatningsansvarslovens regler om personskadeerstatning og dansk rets almindelige regler om tingsskadeerstatning, der finder anvendelse i forbindelse med en produktskade. Der henvises til de almindelige bemærkninger nr. 3.8. og 3.9.

Ved tingsskade kan der blive tale om erstatning for totalskade, delskade og afsavn. Tingsskader omfatter alle formuegoder, herunder skader på fast ejendom, hvilket er i overensstemmelse med gældende ret. Det er imidlertid kun skade på ting til privat brug – de såkaldte *forbrugertingsskader* – der er omfattet af lovforslaget.

Erhvervstingsskade, som f.eks. skade på landmandens besætning, fabrikantens maskiner eller den produktion, som delproduktet eller råvaren indgår i, er som nævnt *ikke omfattet* af lovforslaget, og disse skader kan derfor fortsat kræves erstattet efter de almindelige erstatningsretlige regler.

Lovforslaget omfatter endvidere ikke skade på selve det defekte produkt. Der henvises til de almindelige bemærkninger under nr. 7.

Ved bedømmelsen af, om en tingsskade kan kræves erstattet efter lovforslaget, er det afgørende, om det formuegode, som det defekte produkt har forvoldt skade på, opfylder såvel den objektive som den subjektive betingelse, der er nævnt i stk. 2. Efter den *objektive betingelse* skal det beskadigede formuegode være af en sådan art, at det normalt er beregnet til privat brug eller forbrug. Visse genstande har en sådan karakter, at de normalt kun er beregnet til erhvervsmæssig anvendelse. Det gælder f.eks. de fleste større maskiner, og skader på sådanne ting – de såkaldte *erhvervstingsskader* – er som nævnt ovenfor ikke omfattet af lovforslaget, uanset om skadelidte måtte have anskaffet en sådan genstand til privat brug. Andre

genstande er beregnet til såvel erhvervmæssig som privat benyttelse. Det gælder f.eks. biler og møbler. I situationer, hvor genstanden efter sin art også er beregnet til privat brug, vil det skulle afgøres efter den *subjektive betingelse*, om skaden er omfattet af lovforslaget. Efter denne betingelse er det afgørende, hvorledes genstanden hovedsagelig er benyttet af skadelidte. Er den således hovedsagelig anvendt erhvervmæssigt, omfattes den ikke af lovforslaget, mens det modsatte er tilfældet, hvis den hovedsagelig er benyttet til privat brug.

På grund af direktivet er det ikke muligt at formulere begrænsningen til forbrugertingskader i overensstemmelse med den sædvanlige forbrugerdefinition, jf. f.eks. købelovens § 4a, hvorefter der bl.a. lægges vægt på, om det købte hovedsagelig er bestemt til ikke-erhvervmæssig anvendelse for køberen, og sælgeren vidste eller burde vide dette.

Til § 3

Bestemmelsen svarer til artikel 2 i direktivet og indeholder en definition af begrebet *produkt*.

Til stk. 1

Begrebet produkt omfatter enhver løsøregenstand i modsætning til fast ejendom og tjenesteydelser. En løsøregenstand er ethvert produkt, hvad enten dette er forarbejdet eller er et naturprodukt. Således er produkter som f.eks. naturgas, fjernvarme, vand og jord omfattet af lovforslaget. Efter lovforslaget skelnes der ikke mellem industrielt eller håndværksmæssigt fremstillede produkter.

Om baggrunden for, at fast ejendom og tjenesteydelser ikke omfattes af lovforslaget, henvises til de almindelige bemærkninger nr. 3.6.3. og 3.6.4.

Lovforslaget omfatter ikke kun færdigvarer. Delprodukter og råvarer, der indføres i en anden genstand, vedbliver således at være et produkt i lovforslagets forstand. Dette indebærer, at en producent af et delprodukt kan blive ansvarlig for den skade, som det færdige produkt volder, hvis skaden skyldes en defekt ved delproduktet.

Begrebet produkt omfatter i overensstemmelse med direktivet også elektricitet. Producenten heraf vil f.eks. kunne blive ansvarlig, hvis den elektricitet, der er kommet ud i forsyningsnettet, har en alt for høj spænding.

Direktivets og dermed lovforslagets løsørebegreb er videre end det løsørebegreb, der sædvanligvis anvendes i dansk ret, idet det også omfatter genstande, som indgår som en bestanddel i en fast ejendom. Dette indebærer, at skader på f.eks. en forbipasserende,

der sker som følge af defekte byggematerialer, vil være omfattet af lovforslaget. Som nævnt er skader forårsaget af fast ejendom som sådan ikke i øvrigt omfattet af lovforslaget. Undtagelsen af fast ejendom indebærer, at der f.eks. ikke foreligger et produktansvar efter lovforslaget i en situation, hvor en fast ejendom styrter sammen og volder skade på grund af andre omstændigheder end defekt ved de materialer, som er anvendt ved byggeriet. Er baggrunden for en indtruffen skade særlige forhold ved den grund, hvorpå den faste ejendom er opført, vil forholdet derfor ikke være omfattet af lovforslaget. Det samme vil være tilfældet, hvis skaden skyldes f.eks. en uheldig konstruktion eller uheldigt valg af materialer. I disse tilfælde vil erstatningsansvaret imidlertid normalt kunne støttes på de almindelige erstatningsretlige regler.

Tjenesteydelser er som anført ikke omfattet af lovforslaget. Afgrænsningen mellem tjenesteydelser og produkter vil i visse særlige situationer kunne give anledning til tvivl. Dette gælder særlig i de situationer, hvor tjenesteydelsen er en del af produktets færdiggørelsesproces.

Ifølge direktivet og lovforslagets § 3 mister løsøregenstande ikke deres karakter af produkt ved at blive indføjet som – eventuelt ubetydelig – bestanddel af en anden løsøregenstand eller en fast ejendom. Dette må efter Justitsministeriets opfattelse medføre, at den sædvanlige sondring mellem køb og tjenesteydelser ikke kan anvendes som afgrænsning i forbindelse med dette lovforslag, idet der ikke kan lægges vægt på, om den overvejende del af forpligtelsen består i levering af en løsøregenstand eller af en tjenesteydelse. Ved produktansvar vil det derimod som udgangspunkt være nødvendigt at foretage en opdeling af den samlede præstation i køb af et produkt og i køb af en arbejdspræstation (tjenesteydelse).

I de tilfælde, hvor den erhvervsdrivendes ydelse alene består i en arbejdspræstation, f.eks. rådgivning eller håndværksmæssig bistand i form af eftersyn af et produkt, falder ydelsen som helhed uden for lovforslaget. I disse tilfælde vil en del af den erhvervsdrivendes ydelse imidlertid falde inden for lovforslaget, idet der vil være ansvar for de produkter, som anvendes i forbindelse med udførelse af tjenesteydelsen. Som et eksempel kan nævnes udførelse af reparationsarbejde, hvor ydelsen består dels af en arbejdspræstation dels af forbrug af reservedele. Reparatøren udskifter dele med nye dele, som han typisk selv leverer i forbindelse med reparationen. Viser det sig, at en reservedel, som er anvendt af reparatøren, volder skade på grund af en defekt, vil producenten af den pågældende reservedel være objektivt ansvarlig herfor. Viser det sig derimod, at de anvendte dele ik-

ke er defekte, men at reparatøren har begået en fejl i forbindelse med udførelsen af arbejdet, vil dennes ansvar ikke skulles bedømmes efter dette lovforslag, men efter de almindelige erstatningsretlige regler, hvor der i praksis i øvrigt har udviklet sig et strengt ansvar for fagfejl.

Til stk. 2

Efter denne bestemmelse omfattes uforarbejdede jordbrugsprodukter, husdyrbrugsprodukter, fiskeriprodukter og uforarbejdede produkter hidrørende fra jagt ikke af lovens anvendelsesområde. I forhold til de tidligere fremsatte lovforslag er der foretaget en sproglig rettelse i formuleringen af dette stykke.

Om baggrunden for undtagelsesreglen henvises til de almindelige bemærkninger nr. 3.6.2. Afgrænsningen af, hvilke typer af råvarer der hermed undtages, sker i overensstemmelse med fortolkningen af begrebet »landbrugsvarer« i EF-traktatens art. 38, jf. herved bilag II til traktaten.

Det er kun uforarbejdede produkter, der undtages fra lovens anvendelsesområde. Der henvises nærmere til de almindelige bemærkninger nr. 3.6.2. vedrørende grænsen for, hvornår der er tale om uforarbejdede produkter.

Når et jordbrugs- eller fiskeriprodukt m.v. har gennemgået første forarbejdning, omfattes det af loven, og den producent, der har foretaget forarbejdningen, bliver ansvarlig for en skade, som følger af defekten ved produktet.

Til § 4

Bestemmelsen svarer til direktivets art. 3 og beskriver den kreds af personer og virksomheder, som er ansvarlige efter lovforslaget.

Til stk. 1

Det er først og fremmest den egentlige producent, der ifalder ansvar. Ifølge bestemmelsens 1. led er producenten beskrevet som den, der fremstiller et produkt. Herved forstås enhver, der har deltaget i produktionsprocessen af et produkt. Dette gælder, uanset om der er tale om industriel eller håndværksmæssig produktion.

I bestemmelsens 2. led beskrives den situation, hvor der vanskeligt kan tales om fremstilling, som følge af, at produktet helt eller delvis er naturskabt. Producenten er her beskrevet som den, der indsamler eller frembringer et produkt.

Endelig omfatter bestemmelsens 3. led den situation, hvor den, der ikke har fremstillet et produkt, alligevel bliver ansvarlig, fordi han ved at anbringe

sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.

Det kan formentlig i visse situationer give anledning til tvivl om den, der f.eks. har anbragt sit navn på produktet, derved kan siges at udgive sig for at være producent. I de tilfælde, hvor forbrugeren må få den opfattelse, at produktet er produceret af den pågældende, er dette uden videre tilstrækkeligt til, at den pågældende bliver anset som producent. I modsætning hertil kan nævnes de situationer, hvor et firma f.eks. i reklameøjemed sætter sit navn og adresse på et produkt. Det er ved afgørelsen af, om den pågældende er producent efter denne særlige bestemmelse, uden betydning, om skadelidte i det konkrete tilfælde rent faktisk vidste, at produktet ikke er produceret af den, der udgiver sig for at være producent. Det må derimod tillægges betydning, om anbringelse af varemærke m.v. generelt er egnet til at give dette indtryk.

Det er kun de producenter, der for egen regning har deltaget i fremstillingsprocessen af et produkt, der er ansvarlige efter lovforslaget. Herved udelukkes personer, der alene udfører rent lønarbejde, fra at ifalde selvstændigt ansvar.

Det er ikke en betingelse for, at producenten kan ifalde ansvar, at han selv har fremstillet en eller flere dele af det færdige produkt. En fabrikant af elektronisk materiel, der alene samler komponenter, som han har købt hos forskellige delproducenter, er således producent i lovforslagets forstand. Om de afgrænsningsproblemer, der vil kunne opstå ved vurderingen af, om den pågældende er producent, eller om hans ydelse alene har karakter af en tjenesteydelse, henvises til bemærkningerne til § 3.

Det er som nævnt ikke kun producenten af det færdige produkt, der kan ifalde ansvar efter lovforslaget. Råvare- og delproducenter er ligesom færdigvareproducenter objektivt ansvarlige for en defekt ved de pågældendes produkter. Producenten af det færdige produkt er som udgangspunkt ansvarlig for en defekt ved det færdige produkt, medmindre der foreligger en af de i § 7 opregnede særlige omstændigheder. Dette gælder både en defekt, der er opstået i færdigvareproducentens egen virksomhed og en defekt opstået ved produktionen eller fremstillingen af en delkomponent eller en råvare. Råvare- og delproducenten er derimod kun ansvarlig for en defekt ved det færdige produkt, hvis denne skyldes en defekt ved det produkt, der er leveret af denne. Bestemmelsen om delproducentens ansvar skal således bl.a. ses i sammenhæng med de begrænsninger, der følger af lovforslagets § 7, stk. 2 og 3. Ifølge § 7, stk. 2, kan delproducenten frigøre sig for ansvar, hvis det må antages, at hans produkt ikke var defekt, da det blev bragt

i omsætning, hvilket i denne situation typisk sker i forbindelse med salget til færdigvareproducenten. Ifølge § 7, stk. 3, bliver delproducenten endvidere fri for ansvar, hvis han kan bevise, at defekten på delproduktet kan tilskrives udformningen af det produkt, i hvilket delproduktet indgår, eller anvisninger, der er givet af fabrikanten af det færdige produkt.

Såfremt flere kan drages til ansvar efter lovforslagets bestemmelser, hæfter disse solidarisk, jf. lovforslagets § 12, der tillige indeholder regler om regres. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til stk. 2

Ifølge stk. 2 pålægges EF-importøren af et produkt, dvs. den, der indfører produktet fra et ikke EF-land til EF, samme ansvar som producenten. Baggrunden for denne bestemmelse er ligesom bestemmelserne i stk. 3 og 4 at sikre forbrugeren mest muligt. Bestemmelsen er således med til at sikre, at erstatningskravet altid kan rejses mod en ansvarlig, der har hjemting i EF. Bestemmelsen har fået særlig betydning, efter at EF-domskonventionen er blevet gennemført. Der henvises til de almindelige bemærkninger nr. 6.

Den pågældende import skal være sket med henblik på salg eller anden form for omsætning, hvorfor indførsel af f.eks. en maskine udelukkende til brug i importørens egen erhvervsvirksomhed ikke medfører, at importøren omfattes af stk. 2. Det er ikke nogen betingelse for, at importøren ifalder ansvar som producent, at overdragelse til forbrugeren er betinget af vederlag. Ikke-erhvervsmæssig indførsel af produkter f.eks. i forbindelse med turistrejser medfører ikke, at den pågældende anses som importør efter stk. 2. Det gælder, selv om de pågældende varer købes med henblik på videresalg eller bortgivelse.

Til stk. 3-5

Bestemmelsen definerer, hvem der er mellemhandler. Det er den, som erhvervsmæssigt bringer et produkt i omsætning uden at anses som producent.

Mellemhandleren ifalder et særligt hæftelsesansvar over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden, jf. den foreslåede bestemmelse i § 11. Mellemhandlerens stilling kan sammenlignes med selvskyldnerkautionistens.

Enhver form for omsætning omfattes som udgangspunkt af begrebet mellemhandler. Et produkt er ikke kun bragt i omsætning, når der foreligger videresalg, men også når der foreligger leasing og udlejning. Der er ingen betingelse for, at produktet er bragt i omsætning, at overdragelsen er sket mod ve-

derlag. Den, der alene har foretaget transport af produktet eller f.eks. som handelsagent formidlet handlen, er derimod ikke mellemhandler og ifalder derfor ikke mellemhandleransvar.

Det er en betingelse for at blive anset som mellemhandler og således for at ifalde mellemhandleransvar, at den pågældende har bragt produktet i omsætning erhvervsmæssigt. Begrebet »erhvervsmæssigt« skal forstås på samme måde som begrebet »som led i sin erhvervsvirksomhed«, der anvendes i lovforslagets § 4, stk. 2. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse. Den, der f.eks. sælger sin brugte bil til en bilforhandler eller til en anden privat, hæfter ikke for producentens ansvar. Dette gælder, selv om den pågældende er erhvervsdrivende, f.eks. håndværker, når blot salg af biler ikke er et led i den pågældendes erhvervsvirksomhed.

Som mellemhandler anses som udgangspunkt ethvert led i omsætningskæden. Dog omfattes producenten ikke af reglen. Det gælder både de producenter, der har deltaget i selve produktionsprocessen, og de mellemhandlere, der efter § 4, anses som producenter. Den, der har importeret et produkt til EF, ifalder således ikke et hæftelsesansvar som mellemhandler, men bliver efter § 4, stk. 2, og § 6 selvstændigt objektivt ansvarlig for skaden. Ansvar som producent, herunder EF-importør, indebærer imidlertid i realiteten ofte ligeledes en art hæftelsesansvar for tidligere produktions- eller omsætningsled. Således er EF-importøren selvstændigt ansvarlig på objektivt grundlag for en produktskade, selv om produktet allerede var defekt, da importøren modtog det, og selv om importøren ikke havde mulighed for at konstatere, at produktet var defekt.

Hvis en mellemhandler bringer et såkaldt anonymt produkt i omsætning, anses denne, jf. § 4, stk. 4, som producent, og er som følge heraf objektivt ansvarlig for produktskade. Hvis mellemhandleren imidlertid inden rimelig tid kan oplyse skadelidte om EF-producentens eller EF-importørens navn og adresse eller navn og adresse på den, der har leveret produktet til mellemhandleren, anses denne efter reglen i § 4, stk. 5, ikke som producent. Hvis mellemhandleren efter denne regel frigør sig for det objektive ansvar, medfører dette dog ikke, at mellemhandleren herved er ansvarsfri. I stedet omfattes mellemhandleren af reglen i § 11 om mellemhandleransvar.

De oplysninger om den ansvarliges identitet, som skadelidte skal modtage efter stk. 5, for at mellemhandleren kan slippe for at blive anset som producent, skal være så præcise, at skadelidte på grundlag heraf vil kunne retsforfølge den pågældende. Han skal derfor både have kendskab til dennes navn og

adresse, hvilket er fundet hensigtsmæssigt at præcisere i selve lovteksten.

Leverandøren har ifølge direktivet og lovforslaget *rimelig tid* til at fremkomme med de nødvendige oplysninger til identifikationen. Det afgørende er alene den tid, der går, fra skadelidte rejser kravet overfor leverandøren. Hvad der i øvrigt nærmere ligger i begrebet »rimelig tid« beror på en konkret vurdering. I denne forbindelse må der tages hensyn til, ikke blot hvilke vanskeligheder der er forbundet med at skaffe oplysningerne, men også til skadelidtes behov for eller ønske om at kunne gennemføre sit erstatningskrav inden for rimelig tid.

I relation til den, som et eventuelt krav rettes mod, begynder den 3-årige forældelsesfrist i §10, stk. 1, først at løbe fra den dag, da skadelidte havde eller burde have det fornødne kendskab til dennes identitet.

Til § 5

Bestemmelsen svarer til direktivets art. 6 og indeholder en beskrivelse af begrebet defekt. Som udgangspunkt skal der ved afgørelsen af, om et produkt lider af en defekt, lægges vægt på, om produktet frembyder den sikkerhed, som forbrugeren kan gøre krav på. Ved vurderingen heraf skal der ses bort fra fejlagtig anvendelse af produktet, der under de angivne omstændigheder må anses for ufornuftig.

Begrebet »sikkerhed« indeholder ikke alene en henvisning til begrebet »fare«. Produktets manglende anvendelighed eller effektivitet til det forudsatte formål vil således også kunne medføre, at produktet er defekt. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvor en fryser ophører med at fungere på grund af en defekt og herved volder skade på de nedfrosne fødevarer. At der ikke er tale om en snæver forståelse af begrebet sikkerhed er kommet til udtryk i stk. 1, hvorefter der ved bedømmelsen af, om produktet frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes, skal tages hensyn til alle sagens omstændigheder, herunder bl.a. den anvendelse af produktet som med rimelighed kan forventes. Justitsministeriet finder ikke, at manglende eller forsinket leverance er en defekt, der medfører produktansvar.

Til stk. 1

Efter stk. 1 lider et produkt af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder.

En defekt kan således bero på en egenskab, som et produkt ikke har, men som det med rette forventes at

have, eller en egenskab, produktet har, men som det med rette forventes ikke at have.

Hvilken grad af sikkerhed, et produkt bør frembyde for ikke at blive anset som defekt, må afgøres efter generelle objektive kriterier og uafhængig af den konkrete skadelidtes opfattelse af produktets anvendelsesmuligheder.

Den sikkerhed, som kan forventes, skal vurderes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig produktets markedsføring, den forventede anvendelse af produktet og det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning.

For nogle produkters vedkommende har det offentlige udfærdiget sikkerhedsforskrifter eller godkendelseskrav, hvis formål er at yde sikkerhed mod skadeforvoldelse. Bringes et produkt, der ikke overholder de sikkerhedsforskrifter eller godkendelseskrav, som er opstillet for det pågældende produkt, i omsætning, vil det som udgangspunkt altid blive anset for defekt, idet forbrugeren må være berettiget til at forvente den grad af sikkerhed, som følger af gældende offentlige bestemmelser.

For de produkters vedkommende, hvor der ikke er udstedt offentlige sikkerhedsforskrifter eller godkendelseskrav, må der ved bedømmelsen af ansvarsspørgsmålet tages stilling til, om skadesrisikoen for vedkommende produkt går ud over det, der normalt må kunne forventes af den pågældende produkttype. Dette betyder imidlertid ikke, at det er tilstrækkeligt for at undgå at ifalde ansvar, at producenten beviser, at hans produkt ikke er værre end de fleste af samme kategori.

Defekt i lovforslagets forstand er forskelligt fra købelovens mangelsbegreb. Det er derfor ingen betingelse for at pålægge ansvar for en produktskade, at produktet lider af en mangel i købelovens forstand.

Efter gældende ret antages et produkt at være farligt (defekt), hvis det kan forvolde skade i forbindelse med sædvanlig anvendelse, og denne beskrivelse må antages i det væsentligste at svare til defektdefinitionen i direktivet og dermed lovforslaget.

Til stk. 1, nr. 1

Udtrykket markedsføring dækker alle oplysninger om produktet uanset disses art og form. Som typiske eksempler kan nævnes omtale af produktet i annoncer samt de brugsanvisninger, advarsler og lignende, som følger med produktet. Ved anvendelsen af begrebet markedsføring er der ikke tilsigtet en henvisning til markedsføringslovens regler, men alene en omskrivning af direktivets udtryk »præsentation«.

Det vil ikke altid kunne lade sig gøre at konstruere et produkt således, at det ikke kan volde skade. I disse tilfælde vil det ved afgørelsen af, om produktet er

defekt, være af afgørende betydning, hvorledes produktet er blevet markedsført for forbrugerne. En skadesrisiko i forbindelse med brug af et produkt, som forbrugeren kender, og derfor kan tage i betragtning ved anvendelsen af produktet, gør ikke produktet defekt.

Det er imidlertid ikke i alle tilfælde, at en advarsel vil medføre ansvarsfrihed. Dette må bl.a. afhænge af den personkreds, varen retter sig imod. Kan en fare uden væsentlige vanskeligheder og fordyrelse af produktet, imødegås ved en konstruktionsmæssig forbedring, vil en advarsel eller instruktion endvidere normalt heller ikke kunne fritage for ansvar.

Det vil ikke være nødvendigt at advare mod fare ved et produkt, hvis den fare for skade, der er forbundet med almindelig brug, er velkendt for forbrugeren.

Efter lovforslaget stilles der ikke bestemte krav til udformningen af de oplysninger, der følger produktet, idet disse krav fremgår af markedsføringslovens § 3. Herefter skal der gives en efter formuegodets art forsvarlig vejledning, når denne er af betydning for bedømmelsen af godets karakter eller egenskaber, herunder især brugsegenskaber, holdbarhed, farlighed og vedligeholdelsesmuligheder. Ved fastlæggelsen af, hvad der er en forsvarlig vejledning har forbrugerombudsmanden i sin årsberetning 1977-78, side 101, anført, at vejledninger m.v., bør affattes på dansk, i det mindste når salget sker til almindelige forbrugere.

Til stk. 1, nr. 2

Ved vurderingen af, om der foreligger et produktansvar, skal der tillige tages hensyn til produktets påregnelige brug. En anvendelse af produktet til andre formål end det, som det er fremstillet til, vil kunne pege i retning af ansvarsfrihed for producenten. I visse tilfælde må producenten imidlertid forvente en vis atypisk brug af produktet, og han må derfor indrette produktet således, at det ikke volder skade i forbindelse hermed.

Til stk. 1, nr. 3

For de fleste produkters vedkommende har der gennem tiderne udviklet sig visse krav til sikkerheden. Disse kan have form af offentlige godkendelseskrav eller sikkerhedsforskrifter, brancheaftaler eller sædvaner udviklet i retspraksis eller anden praksis. Disse krav kan være blevet skærpet, i tiden mellem produktet blev sat i omsætning og skadestidspunktet. Dette kan have sammenhæng med ændrede forhold, f.eks. at der i den mellemliggende tid er kommet nye og mindre risikobetonede produkter på markedet eller nye produktionsmetoder, der gør det muligt at

mindre risikoen for en defekt. I disse tilfælde må der ved vurderingen af, om der foreligger et produktansvar, lægges vægt på den sikkerhedsstandard, der var gældende på det tidspunkt, da produktet blev sat i omsætning.

Forbrugeren kan således ikke altid forlange samme grad af sikkerhed ved et ældre produkt, som ved et nyt. For eksempel kan man ikke forvente, at ældre bilmodeller er forsynet med lige så gode bremser som nye modeller eller i det hele taget er så sikre som nye. Heri ligger imidlertid ikke, at ældre produkter aldrig kan anses for defekte, idet det afgørende er, om produktet opfylder de krav til sikkerhed, som man er berettiget til at forvente også af det ældre produkt.

Til stk. 2

Det er i stk. 2 præciseret, at alene den omstændighed, at der senere er bragt et bedre og dermed mere sikkert produkt i omsætning, ikke medfører, at det produkt, der tidligere er bragt i omsætning, lider af en defekt. Dette udelukker naturligvis ikke, at andre omstændigheder medfører, at produktet er defekt.

Til kapitel 3

Kapitlet indeholder reglerne om producentens ansvar og om erstatningen.

Til § 6

Til stk. 1

Bestemmelsen svarer til artikel 1 i direktivet og fastlægger ansvarsgrundlaget for produktskader. Producenten, således som denne defineres i § 4, er herefter objektivt ansvarlig for skade, der forårsages af en defekt ved det produkt, som han har produceret eller leveret.

Bestemmelsen om objektivt ansvar gælder også, selv om der inden for særlige områder er fastsat særegne regler om erstatningsansvar. Det gælder f.eks. stærkstrømslovens § 6, hvorefter den, der driver et elektrisk stærkstrømsanlæg, er pligtig at erstatte den skade på person eller gods, som forvoldes af anlægget, medmindre det f.eks. oplyses, at denne ikke kunne have været afværget ved den agtpågivenhed og omhu, som driften af sådanne anlæg udkræver såvel i henseende til driftsmåden som til materiellet. En skade, som skyldes en defekt ved elektriciteten, f.eks. fordi denne har forkert eller varierende spænding, omfattes således af reglerne om objektivt ansvar i dette lovforslag. Skyldes skaden andre omstændigheder i forbindelse med stærkstrømsanlægget m.v., vil ansvaret

fortsat skulle bedømmes efter reglen i stærkstrømslovens § 6.

I § 7 er der foretaget en opregning af de omstændigheder, som producenten kan påberåbe sig med henblik på at blive fritaget for det objektive ansvar for skaden. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til stk. 2

Bestemmelsen svarer til direktivets artikel 4, hvor efter det påhviler skadelidte at bevise, at der er sket en skade, at det skadevoldende produkt er defekt, og at der er årsagssammenhæng mellem defekten og skaden.

Bestemmelsen indebærer, at den påståede skadevolder er fri for ansvar, hvis det ikke findes godtgjort, at skadelidte har lidt en skade, at produktet var defekt, og at der foreligger den fornødne årsagssammenhæng mellem defekten og skaden. Bestemmelsen tager således stilling til, hvem der har bevisbyrden for disse forhold, men siger ikke noget om, hvordan bevisbyrden løftes. Herom findes der ikke almindelige regler. Princippet om den frie bevisbedømmelse indebærer, at domstolene i hver enkelt sag må tage stilling til, hvilken sandsynliggørelse der kræves fra skadelidtes side, for at bevisbyrden kan anses løftet.

Til § 7

Bestemmelsen, der svarer til direktivets artikel 7, indeholder en opregning af de tilfælde, hvor producenten ikke pålægges objektivet ansvar for produktskade.

Det er producenten, der har bevisbyrden for, at der foreligger en af de ansvarsfrihedsgrunde, der er nævnt i bestemmelsen. Dette er i overensstemmelse med almindelige bevisbyrderegler og fremgår udtrykkeligt af stk. 1 og 3. I stk. 2 siges om beviskravene, at producenten er fri for ansvar, hvis han antageligvis gør, at produktet ikke var defekt, da producenten bragte det i omsætning.

Til stk. 1

Efter stk. 1, nr. 1, er producenten ikke objektivet ansvarlig, hvis han kan bevise, at han ikke har bragt produktet i omsætning. Det er ikke muligt generelt at angive, hvornår et produkt må anses for at være bragt i omsætning. Det må bl.a. afhænge af, på hvilken måde producenten bringer den pågældende vare i omsætning. Det vil f.eks. typisk være sket, når produktet er overgivet til forhandler eller selvstændig fragtfører.

Producenten er herefter ikke objektivet ansvarlig for skade, som produktet volder, mens det stadig er under produktion. Hvis produktet f.eks. volder skade på producentens ansatte, kan et eventuelt erstatningskrav således ikke støttes på reglerne i dette lovforslag. Den ansatte vil derimod som udgangspunkt være berettiget til erstatning i medfør af reglerne i arbejdsskadeforsikringsloven.

I de tilfælde, hvor produktet er bragt i omsætning uden medvirken af producenten eller nogen, som han har ansvar for, vil producenten efter lovforslaget ikke være objektivet ansvarlig for eventuelle produktskader. Dette gælder, uanset om produktet endnu var under bearbejdelse, eller om det ligger på producentens færdigvarelager. Der sondres således efter direktivet og dermed lovforslaget ikke mellem den situation, hvor et stjålet produkt var klargjort til omsætning og den situation, hvor dette ikke var tilfældet. Producenten kan dog have udvist uforsvarlig adfærd i forbindelse med opbevaringen af et produkt, og på grundlag heraf blive erstatningsansvarlig efter den almindelige erstatningsretlige regel – culpereglen.

Det er ikke kun producenten efter § 4, stk. 1, der kan påberåbe sig denne ansvarsfrihedsgrund. Også importøren eller leverandøren efter § 4, stk. 2 og 3, vil i medfør heraf kunne blive ansvarsfri. Er produktet f.eks. blevet bragt i omsætning af producenten, men siden stjålet fra importørens varelager, vil importøren ikke være ansvarlig for en eventuel produktskade, og skadelidte må derfor henvises til at drage producenten til ansvar for skaden.

Efter bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, er producenten af et ikke-erhvervsmæssigt fremstillet produkt ikke objektivet ansvarlig for en produktskade. Hvis et sådant produkt imidlertid f.eks. sælges som led i erhvervsmæssig virksomhed, bliver sælgeren objektivet ansvarlig for en eventuel produktskade. I de typiske situationer giver det ikke anledning til tvivl, om der er tale om erhvervsmæssig omsætning. Således falder som udgangspunkt enkeltstående salg af hjemmefremstillede produkter uden for lovforslaget, mens regelmæssigt salg som led i en erhvervsvirksomhed omfattes af lovforslaget.

Skade i forbindelse med et produkt, som er erhvervsmæssigt produceret, omfattes af lovforslaget, uanset produktet ikke er bragt i omsætning erhvervsmæssigt, men f.eks. overdraget som gave.

Efter bestemmelsen i stk. 1, nr. 3, er en producent ansvarsfri i de tilfælde, hvor defekten skyldes, at produktet skal være i overensstemmelse med ufravigelige krav i offentlige forskrifter. Må det lægges til grund, at det er et ufravigeligt krav fra en offentlig myndighed, at et produkt skal tilsættes et bestemt stof i en vis mængde, vil producenten efter lovforslaget

ikke være ansvarlig, hvis netop dette stof er baggrunden for, at produktet volder skade. I de formentlig sjældne tilfælde, hvor producenten vidste eller burde have vidst, at sådanne uforventede krav medfører, at produktet volder skade, vil han efter omstændighederne kunne ifalde ansvar efter den almindelige erstatningsretlige regel – culpa-reglen.

Er sikkerhedsforskrifterne udformet således, at producenten selv kan bestemme produktets sammensætning og design inden for grænser, som er offentligt fastsat, vil han blive objektivt ansvarlig for de skader, som produktet måtte forvolde, selv om han har holdt sig inden for de fastsatte rammer.

Stk. 1, nr. 4, vedrører ansvarsfrihed for *udviklings-skader*. Det afgørende ved bedømmelsen af, om producenten er ansvarlig efter lovforslaget, er ikke, hvilken viden den pågældende producent faktisk sad inde med, da han bragte produktet i omsætning, men om det efter den tilgængelige videnskabelige og tekniske viden, der forelå på dette tidspunkt, måtte betragtes som fejlfrit. Hvor dybtgående undersøgelser producenten bør foretage, må antages bl.a. at være afhængig af produktets karakter og egenskaber, herunder hvorledes produktet må forventes at blive anvendt. Hvis det først på baggrund af udviklingen i den videnskabelige og tekniske viden på et senere tidspunkt bliver muligt at erkende, at det produkt, som blev betragtet som fejlfrit, i virkeligheden er farligt, er der tale om de såkaldte udviklingsskader, for hvilke producenten ikke ifalder ansvar.

Til stk. 2

Efter *stk. 2* er producenten ansvarsfri, hvis defekten først er opstået *efter*, at han har *bragt* produktet i *omsætning*. Producenten har ingen indflydelse på, at et produkt bliver defekt på grund af f.eks. slid eller forkert brug. Det er derfor naturligt, at han ikke bliver ansvarlig herfor. Om forståelsen af begrebet omsætning henvises til bemærkningerne ovenfor under § 7, stk. 1, nr. 1.

Opstår defekten efter, at produktet er bragt i omsætning af producenten, men inden importøren eller leverandøren efter § 4 omsætter dette, vil importøren eller leverandøren være ansvarlig herfor.

Opstår defekten hos en leverandør, der ikke er omfattet af bestemmelsen i § 4, skal dennes ansvar ikke bedømmes efter lovforslaget, men efter almindelige erstatningsretlige regler.

I overensstemmelse med direktivets artikel 7, litra b siges det om beviskravene, at producenten er ansvarsfri, hvis der må antages, at defekten ikke var til stede på det tidspunkt, da producenten bragte produktet i omsætning. Dette vil typisk kunne ske ved, at producenten antageligvis, at produktet var fejlfrit,

da det forlod hans kontrol, eller at det må antages, at defekten først er opstået senere.

I direktivteksten er det udtrykkeligt anført, at producenten er ansvarsfri, hvis det enten må antages, at defekten ikke var til stede på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, eller hvis defekten må antages at være opstået senere. Det er ikke fundet nødvendigt, at medtage ordene » eller at denne defekt er opstået senere«, da dette forhold er dækket af den foreslåede formulering af stk. 2.

Til stk. 3

Ansvarsfrihedsgrunden i § 7, stk. 3, omfatter efter sin ordlyd alene delproducenten, herunder råvareproducenten.

De fleste industriprodukter består af en eller flere komponenter, som færdigvareproducenten ikke har fremstillet. Det er producenten af sådanne komponenter, der omfattes af stk. 3. Disse producenter bliver herefter ikke objektivt ansvarlige, hvis defekten kan tilskrives udformningen af det færdige produkt eller præcise anvisninger, som færdigvareproducenten har givet delproducenten.

Til § 8

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer til direktivets artikel 9, litra b.

Ansaret for *forbrugertings-skader* er i overensstemmelse med direktivets bindende regel herom begrænset, således at den del af skaden, som ikke overstiger 4.000 kr., ikke erstattes. Har et defekt produkt ved samme begivenhed voldt skade på flere genstande, fradrages der i den samlede erstatning for tings-skade et beløb på 4.000 kr.

Om betydningen af egen skyld i forbindelse med tingskadeerstatning henvises til bemærkningerne til § 9, stk. 2.

Efter artikel 18, stk. 2, kan beløbsangivelsen i stk. 1 ændres hvert 5. år under hensyn til den økonomiske og valutariske udvikling i EF. På denne baggrund foreslås justitsministeren i *stk. 2* bemyndiget til at ændre beløbet i stk. 1, hvis vedtagelsen af EF direktiv efter art. 18, stk. 2, gør dette nødvendigt.

Til § 9

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer til direktivets artikel 8, stk. 2.

Efter denne bestemmelse kan erstatning nedsættes eller bortfalde, hvis skadelidte på grund af egen skyld har medvirket til skaden. Ordet erstatning dækker såvel erstatning og godtgørelse for personskade, erstatning for tab af forsøger samt tingskadeerstatning,

F. t. l. om produktansvar

jf. lovforslagets § 2. Udtrykket »medvirket til skaden« dækker på samme måde som det tilsvarende udtryk i erstatningsansvarslovens § 24, stk. 2, såvel egen skyld som accept af risiko.

Efter direktivet vil erstatning også kunne nedsættes eller bortfalde, hvis en person, som skadelidte er ansvarlig for, har begået en fejl. Et sådant princip om såkaldt passiv identifikation gælder allerede i dansk ret. Justitsministeriet har derfor ikke fundet det hensigtsmæssigt udtrykkeligt at nævne det i lovforslaget. Som eksempel på et tilfælde, hvor fejl hos andre personer end skadelidte får betydning ved erstatningsudmålingen, kan nævnes erstatning for tab af forsøger. Egen skyld hos afdøde vil således kunne medføre, at erstatningen til de efterladte nedsættes i samme omfang, som erstatningen til afdøde selv ville være nedsat.

Der er ikke ved lovforslaget tilsigtet en ændring af den eksisterende retspraxis vedrørende betydningen af egen skyld. Der henvises nærmere til de almindelige bemærkninger nr. 3.10.

Justitsministeriet har fundet anledning til i bestemmelsens *stk. 2* udtrykkeligt at fastslå, at der ved beregningen af tingsskadeerstatning skal ske fradrag af de i § 8 nævnte 4.000 kr., før erstatningen nedsættes på grund af egen skyld.

Til § 10

Bestemmelsen, der indeholder regler om forældelse og ophør af erstatningskrav efter lovforslaget, svarer til artiklerne 10 og 11 i direktivet.

Lovforslaget opstiller 2 tidsfrister, der skal overholdes, hvis skadelidte vil bevare sit erstatningskrav, dels en 3 års frist fra skadens indtræden, og dels en frist på 10 år fra det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning.

Forældelsesreglerne i § 10 gælder direkte skadelidtes krav mod producenten, men vil indirekte også få betydning i forhold til mellemhandleransvar. Reglen i lovforslagets § 11 indebærer jo, at mellemhandleren hæfter for skadelidtes krav mod producenten. Er kravet mod producenten forældet, er der imidlertid ikke noget krav at hæfte for. Har en mellemhandler efter § 11 måttet betale til skadelidte, indtræder mellemhandleren i skadelidtes krav, jf. § 12, stk. 3, og det er derfor også i den situation, hvor det nu er en mellemhandler, der gør kravet gældende (over for en producent eller en tidligere mellemhandler i omsætningskæden), forældelsesreglerne i forholdet mellem producenten og skadelidte, som er afgørende.

Producentens undladelse af at gøre en forældelsesindsigelse gældende er ikke bindende for mellemhandleren. Denne afskæres således ikke fra at gøre en

forældelsesindsigelse gældende ved, at producenten giver afkald på denne indsigelse.

Også i relation til forældelses spørgsmål svarer mellemhandlerens stilling således ganske til selvskyldnerkautionistens.

Det bemærkes, at forældelsesreglerne i lovforslagets § 10 også gælder i de tilfælde, hvor erstatning søges indtalt efter almindelige erstatningsregler, jf. § 14 og bemærkningerne hertil nedenfor.

Til stk. 1

Bestemmelsen svarer til direktivets artikel 10 og opstiller en frist på 3 år, inden for hvilken skadelidte skal gøre sit erstatningskrav gældende mod den, der er ansvarlig i medfør af forslaget § 4. Forslaget indebærer en ændring i forhold til dansk rets almindelige forældelsesfrist på 5 år regnet fra det tidspunkt, hvor fordringen af kreditor kunne kræves betalt, jf. 1908-lovens § 1, nr. 5.

Baggrunden for direktivets og dermed lovforslagets regler om forældelse er bl.a. et ønske om at fastsætte ensartede forældelsesfrister for produktskader i samtlige medlemsstater.

Fristen regnes fra det tidspunkt, da skadelidte havde eller burde have kendskab til skaden, defekten og producentens navn og opholdssted. Det er efter bestemmelsen uden betydning, hvornår den skadevoldende handling foretages. Går der nogen tid, inden skaden viser sig, regnes fristen først fra dette senere tidspunkt. I mange tilfælde vil det ikke være muligt at beregne erstatningskravets størrelse før på et senere tidspunkt. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvor skadelidte skal have erstatning for varigt mén eller for nedsat eller tabt erhvervssevne. I sådanne tilfælde skal forældelsesfristen principielt regnes fra det tidspunkt, da skadelidte havde eller burde have kendskab til skaden. Undertiden er det ikke muligt at fastslå, om og i givet fald i hvilket omfang der opstår personskade i form af varigt mén og tab af erhvervssevne, før der er gået nogen tid, og tilstanden er blevet stationær.

I sådanne tilfælde vil der efter almindelige regler kunne ske en såkaldt suspension af forældelsesfristen på grund af utilregnelig (undskyldelig) uvidenhed. Reglen herom, der findes i § 3 i loven fra 1908 om forældelse af visse fordringer, er der i det foreliggende lovforslag udtrykkeligt henvist til i 10, stk. 1, 2. pkt., for så vidt angår den 3-årige forældelsesfrist. Om afbrydelse af forældelsen, se nedenfor. Henvisningen til 1908-lovens suspensionsregel er i nøje overensstemmelse med EF-direktivet, der i art. 10, stk. 2, fastsætter, at direktivet ikke berører medlemsstaternes bestemmelser om suspension eller afbrydelse af forældelsesfrister.

Skadelidte skal endvidere vide eller burde vide, at der er tale om en produktskade før forældelsesfristen begynder at løbe. I mange tilfælde vil det være klart for forbrugeren, at skaden skyldes en defekt ved et bestemt produkt. I andre tilfælde vil det derimod kræve nærmere undersøgelser, før det kan konstateres, om skaden skyldes en defekt ved produktet eller andre omstændigheder. I disse tilfælde regnes 3 års fristen først fra det tidspunkt, da det er eller bør være klart for skadelidte, at der er tale om en *produktskade*.

Det er endvidere en betingelse, for at forældelsesfristen begynder at løbe, at skadelidte har fået eller burde have fået kendskab til producentens navn og opholdssted. Kendskab til mellemhandlerens navn og opholdssted er ikke nok til at få forældelsen til at løbe. Det er naturligt, at forældelsesfristen først begynder at løbe fra det tidspunkt, da skadelidte havde eller burde have en sådan viden om den ansvarlige producents identitet, at han kunne gøre sit krav gældende.

Begrebet opholdssted må fortolkes i overensstemmelse med den praksis, der har udviklet sig vedrørende forståelsen af det tilsvarende begreb i 1908-lovens § 3.

I det foreliggende lovforslag er der i § 10, stk. 1, 2. pkt., medtaget en regel, der med hensyn til suspension og afbrydelse af den 3-årige forældelse henviser til reglerne i 1908-lovens § 2, 2. pkt., og § 3. Denne henvisning er i nøje overensstemmelse med EF-direktivet, idet dets artikel 10, stk. 2, fastsætter, at medlemsstaternes bestemmelser om suspension eller afbrydelse af forældelsesfrister ikke berøres af direktivet. Suspensionsreglen i 1908-lovens § 3 er omtalt ovenfor. Med hensyn til spørgsmålet om afbrydelse af forældelse bestemmer 1908-lovens § 2, 2. pkt., at afbrydelse sker ved, at kreditor opnår skyldnerens erkendelse af gælden eller foretager retslige skridt mod ham og uden uforment ophold forfølger disse til erhvervelse af forlig, dom eller anden retsafgørelse. Det er ved uformningen af det foreliggende lovforslag i stedet for at medtage særlige bestemmelser om afbrydelse af forældelse fundet mest hensigtsmæssigt at henvise til 1908-lovens almindelige regler, som er velkendte. En sådan henvisning har også den fordel, at den praksis, der har udviklet sig efter de nævnte regler i 1908-loven, vil kunne give en god vejledning til retsanvendelsen også i forbindelse med den 3-årige forældelsesregel for produktskader.

Til stk. 2

Bestemmelsen indeholder en tidsmæssig begrænsning af ansvaret til 10 år fra det tidspunkt, da produktet blev bragt i omsætning. Denne ophørsregel tillæg-

ger det i modsætning til reglen i § 10, stk. 1, ikke betydning, om skadelidte har eller burde have kundskab til skaden, defekten og vedkommende producents navn og opholdssted. Dette er i nøje overensstemmelse med EF-direktivets artikel 11 om den 10-årige forældelsesfrist. Denne bestemmelse i EF-direktivet indeholder endvidere ikke en til artikel 10, stk. 2, svarende regel, og medlemsstaterne er således afskåret fra i deres lovgivning vedrørende 10-årsfristen at gøre deres almindelige regler om suspension og afbrydelse af forældelsesfrister anvendelige i forhold til 10-årsreglen. Direktivets artikel 11 bestemmer, at fristen afbrydes ved, at skadelidte inden for de 10 år anlægger retssag mod producenten.

Baggrunden for 10-årsfristen er bl.a., at produkter i tidens løb er udsat for slid og ælde. Det bliver derfor stadig vanskeligere for den ansvarlige at bevise, at den skadevoldende defekt ikke fandtes, da produktet forlod producentens rådighed, eller at den er opstået senere f.eks. på grund af slitage.

10-årsfristen regnes fra den dag, da den, der efter § 4 anses for producenten, bragte det skadevoldende produkt i omsætning. Der henvises til bemærkningerne til § 7, stk. 1, nr. 1, vedrørende spørgsmålet om, hvornår et produkt er bragt i omsætning. I de situationer, hvor skaden opstår som følge af længere tids brug af produkter af samme art f.eks. et medicinsk præparat, vil det efter Justitsministeriets opfattelse formentlig være tilstrækkeligt, at det sidste produkt, som skadelidte har anvendt, er bragt i omsætning inden for 10-årsfristen.

Efter EF-direktivets artikel 11 afbrydes 10-årsfristen ved, at skadelidte inden for de 10 år anlægger retssag mod producenten, og lovforslagets § 10, stk. 2, indeholder derfor en tilsvarende regel, som er udformet som en henvisning til 1908-lovens § 2, 2. pkt. Det behøver ikke være skadelidte selv, der anlægger sagen, det er også tilstrækkeligt at afbryde 10-årsfristen, at sag anlægges af en mellemhandler, som efter § 12, stk. 3, er indtrådt i skadelidtes krav. Til gengæld er det kun sagsanlæg mod producenten, som afbryder forældelsen efter 10 årsreglen, idet EF-direktivets artikel 11 ikke giver medlemsstaterne mulighed for at fastsætte, at sagsanlæg mod en mellemhandler afbryder forældelse efter 10-årsreglen.

EF-direktivets artikel 11 nævner ikke, at afbrydelse også kan ske ved producentens anerkendelse af gælden, og der er heller ikke nogen til artikel 10, stk. 2, svarende regel i artikel 11 om 10-årsfristen. Imidlertid må det være klart, at 10-årsfristen ikke gælder, hvis producenten er indgået på et skriftligt forlig om gælden, således at erstatningskravet har fået et særligt retsgrundlag, der bringer det uden for reglerne om produktansvar, smh. 1908-lovens § 1, stk. 2. Men

også i andre tilfælde må producentens anerkendelse af gælden være tilstrækkeligt til at afbryde den 10-årige forældelsesfrist. Det kan jo ikke være meningen, at skadelidte og producenten tvinges til at føre retssag, når de er enige, og der ikke er nogen tvist. Der er jo heller ikke noget til hinder for, at de i forbindelse med anerkendelsen aftaler at forlænge forældelsesfristen. Justitsministeriet har derfor udført afbrydelsesreglen også for 10-årsfristen som en henvisning til 1908-lovens § 2, 2. pkt., der ved siden af sagsanlæg også tillægger anerkendelse af gælden afbrydende virkning på forældelsen.

Til kapitel 4

Kapitlet indeholder reglerne om mellemhandlerens hæftelsesansvar for produktskade. Kapitlet har én paragraf.

Til § 11

Bestemmelsen indebærer, at der påhviler mellemhandleren et objektivt hæftelsesansvar umiddelbart over for skadelidte og senere mellemhandlere i omsætningskæden. Spørgsmålet om mellemhandleransvaret er særligt omtalt i de almindelige bemærkninger nr. 3.4.

Om begrebet mellemhandler, se bemærkningerne til § 4, stk. 3-5.

Der har fra flere sider været rejst ønske om, at den foreslåede produktansvarslov udtrykkeligt regulerer mellemhandlerens ansvar. Baggrunden herfor er navnlig, at direktivets og dermed lovforslagets beskrivelse af, hvem der anses som producent og dermed ansvarlig for produktskader efter de foreslåede regler i en række tilfælde vil medføre, at skadelidte skal sagsøge en udenlandsk producent, hvilket kan medføre forsinkelse og øgede omkostninger.

En regulering af mellemhandleres ansvar for produktskade i produktansvarsloven må også anses hensigtsmæssigt ud fra et retsteknisk synspunkt. Ellers ville det være vanskeligt at forudsige, hvordan domstolene vil overføre gældende praksis om mellemhandlerens ansvar for produktskade, når der indføres udtrykkelige detaljerede lovregler om produktansvar på objektivt grundlag.

Det foreslås på den baggrund, at mellemhandleren umiddelbart over for skadelidte og over for senere mellemhandlere objektivt skal hæfte for det ansvar, der påhviler producenten.

Den, der har importeret et produkt til EF, ifalder således ikke et hæftelsesansvar efter § 11. Derimod er importøren efter § 6 selvstændigt objektivt ansvarlig for skaden som producent.

Skadelidte kan vælge, hvilket led i omsætningskæden, han vil rette kravet mod. Kravet kan også rettes mod flere led samtidig, f.eks. detailledet, den danske importør og selvfølgelig producenten efter § 4. Herved forbedres skadelidtes mulighed for faktisk at opnå erstatning i anledning af produktskaden. Hvis sagen resulterer i, at flere er ansvarlige, jf. § 6, eller hæfter for skaden, jf. § 11, er disse solidarisk ansvarlige i forhold til skadelidte, jf. § 12, stk. 1.

Efter forslaget indestår mellemhandleren for producenten eller tidligere omsætningsleds ansvar for skade forvoldt af et produkt, som mellemhandleren har bragt i omsætning. Mellemhandlerens ansvar er således afhængig af, om en tilsvarende sag mod f.eks. producenten må antages at kunne føre til domfældelse af denne. Det er derimod ikke en betingelse for, at ansvaret kan gøres gældende mod mellemhandleren, at producentens eller en tidligere mellemhandlers ansvar er fastslået ved f.eks. dom eller forlig.

Mellemhandleren indestår ikke kun for producentens objektive ansvar efter reglerne i lovens kapitel 2. Lovforslaget tilsigter også at lade mellemhandleren hæfte for producentens og tidligere mellemhandleres produktansvar efter almindelige erstatningsregler. Efter lovforslagets § 14 begrænser den foreslåede lov ikke skadelidtes adgang til at kræve erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt, og mellemhandleren vil således f.eks. hæfte for producentens ansvar for culpøse skadegørende handlinger, der medfører tingskade på under 4.000 kr. tillige for producentens ansvar efter dansk rets almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt.

Mellemhandleren hæfter også for det ansvar, som måtte påhvile tidligere omsætningsled efter almindelige erstatningsregler. Efter retspraksis er (den tidligere) mellemhandler selvstændigt ansvarlig for produktskade, hvis han som sælger har givet en garanti, eller hvis produktet er blevet defekt ved mellemhandlerens eller hans folks fejl eller forsømmelse. Efter retspraksis antages der at foreligge fejl eller forsømmelse, hvis mellemhandleren har tilsidesat sin undersøgelsespligt eller på anden måde handlet culpøst f.eks. ved at have opbevaret produktet forkert, givet køber en forkert vejledning, udleveret et forkert produkt eller lignende. Det antages, at mellemhandleren ifalder ansvar efter en streng culpanorm. Hvis mellemhandleren er erhvervs mæssig forhandler af varer af den pågældende art, vil f.eks. tilsidesættelse af undersøgelsespligten, fejl opbevaring eller fejludlevering normalt blive bedømt som en ansvarspådragende fejl. Hvis en mellemhandler herefter må antages at være selvstændigt ansvarlig for en produktskade,

hæfter mellemhandleren i et senere omsætningsled efter forslaget for dette ansvar.

Hvis mellemhandleren efter § 11 har udbetalt erstatning til skadelidte, har denne som udgangspunkt adgang til fuld regres. Mellemhandleren indtræder således i skadelidtes krav mod tidligere led i produktions- og omsætningskæden. Der henvises til § 12, stk. 3, og bemærkningerne hertil.

Til kapitel 5

Kapitlet indeholder regler om det indbyrdes forhold mellem flere ansvarlige for produktskader. Kapitlet har én paragraf.

Til § 12

Bestemmelsen svarer til artikel 5 i direktivet og fastlægger i *stk. 1* princippet om, at flere skadevoldere hæfter solidarisk.

Bestemmelsen medfører, at skadelidte i visse tilfælde vil kunne gøre ansvaret gældende mod råvareproducenten, delproducenten, færdigvareproducenten og samtlige mellemhandlere. Skadelidte kan vælge at anlægge sagen mod dem alle på én gang, men kan også vælge at gøre ansvaret gældende mod den producent eller mellemhandler, som på grund af sin økonomiske stilling vil have bedst mulighed for at betale skadeserstatning.

I *stk. 2 og 3* reguleres den indbyrdes fordeling af ansvaret mellem flere solidarisk hæftende skadevoldere. Den endelige fordeling vil normalt ske uafhængigt af, hvem skadelidte har krævet erstatning hos. Den eller de ansvarlige, der har betalt skadelidte erstatning, kan derfor kræve de andre ansvarlige for deres andel.

Om lovens ufravigelighed, se § 13 og bemærkningerne hertil.

Stk. 2 indeholder regler om regres mellem flere producenter efter § 4, stk. 1. Det er fundet rigtigt, at lade denne regel omfatte ikke alene forholdet mellem råvareproducent, delproducent og færdigvareproducent, men tillige forholdet mellem producenten og den mellemhandler, der betragtes som producent som følge af, at han har forsynet produktet med et varemærke eller lignende. Baggrunden herfor er, at mellemhandlere af denne kategori normalt ikke blot er distributører, men ofte også vil have en meget betydelig indflydelse på produktionen.

I bestemmelsen er anført nogle af de momenter, som skal tages i betragtning ved fordelingen af ansvaret. Opregningen er ikke udtømmende, ligesom det ikke generelt er muligt at angive vægten af de enkelte momenter i forhold til andre. Når det i bestemmelsen anføres, at et af de momenter, der kan tillægges be-

tydning, er årsagen til defekten, er der herved navnlig tænkt på, om der foreligger fejl eller forsømmelse hos en eller nogen af producenterne. Endvidere skal der lægges vægt på anledningen til og muligheden for at undgå, at defekten opstår og på foreliggende ansvarsforsikringer.

Stk. 3 giver fuld regresadgang til EF-importører og andre mellemhandlere, som efter forslaget § 4, stk. 2 og 4, anses som producenter, og til alle mellemhandlere i omsætningskæden. Hvis den regressøgende forsættligt eller uagtsomt har medvirket til skadens indtræden eller forøget dens omfang, kan regreskravet imidlertid nedsættes eller bortfalde.

Om forældelse af regreskravet, se bemærkningerne til forslaget § 10.

Til kapitel 6

Kapitlet indeholder regler om lovens ufravigelighed og forholdet til andre erstatningsregler.

Til § 13

Bestemmelsen svarer til direktivets artikel 12 og indeholder et forbud mod forudgående aftaler, hvorved ansvaret efter loven fraskrives eller indskrænkes.

I forhold til direktivets regel er bestemmelsen udvidet, således at den forbyder forudgående fravigelser ikke blot, hvor de er til skade for skadelidte, men også hvor de er til skade for nogen, som indtræder i skadelidtes krav, f.eks. en mellemhandler, der udreder erstatning til skadelidte efter reglen om mellemhandleransvar i § 11, og derfor indtræder skadelidtes krav efter lovforslaget § 12, stk. 3.

Baggrunden for bestemmelsen er bl.a., at det ville stride mod lovforslagets formål, hvis reglerne om produktansvar var undergivet princippet om aftalefrihed. Ansvarret er derfor gjort ufravigeligt, således at det ikke på forhånd kan fraskrives eller indskrænkes over for skadelidte ved en ansvarsfritagelses- eller ansvarsbegrænsningsklausul eller ved en aftale om, at en mellemhandler ikke kan gøre regres.

Bestemmelsen indeholder alene et forbud mod forudgående aftaler om ansvarsbegrænsning, idet det kun er på forhånd, at en eventuel skadelidte vil have vanskeligt ved at overskue konsekvenserne af en aftale. Det er derimod ikke hensigten at hindre, at den skadelidte og den ansvarlige indgår aftale om f.eks. erstatningsberegningen eller forlængelse af forældelsesfrister, efter at en konkret skade er indtruffet.

Der er efter bestemmelsen intet, der hindrer, at skadelidte ved en forudgående aftale tillægges beføjelser, der går videre end lovens regler, f.eks. får ret til fuld erstatning dvs. uden fradrag af 4.000 kr. i forbindelse med en forbrugertingskade.

Selv om reglerne i loven ikke kan fraviges ved en forudgående aftale mellem parterne, vil de advarsler, instruktioner og informationer, som følger med et produkt kunne få samme virkning som en egentlig »ansvarsfraskrivelse«, idet bedømmelsen af, om et produkt er defekt, påvirkes af disse oplysninger. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 5. En advarsel om, at produktet ikke må benyttes af personer, som lider af visse sygdomme, vil efter denne bestemmelse normalt indebære, at en person, som lider af en af de omtalte sygdomme, ikke vil kunne kræve erstatning, hvis den pågældende desuagtet benytter produktet. Oplyser producenten derimod i forbindelse med produktets markedsføring, at han fraskriver sig ethvert produktansvar, som følger af anvendelse af produktet, uden at oplyse om bestemte risici, vil en sådan ansvarsfraskrivelse naturligvis ikke få nogen betydning i forbindelse med vurderingen af, om producenten er ansvarlig.

Til § 14

Bestemmelsen svarer til direktivets artikel 13, 2. led og indebærer, at der ikke ved den foreslåede lov gøres nogen begrænsninger i skadelidtes adgang til erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt eller i medfør af regler, som er fastsat i eller i henhold til anden lovgivning.

Dette indebærer bl.a., at dansk rets almindelige regler om produktansvar vedbliver at gælde ved siden af reglerne i den foreslåede lov.

Også regler i anden lovgivning bevarer deres betydning.

Flere steder i lovgivningen findes der sådanne særregler om erstatningsansvar, som også kan omfatte ansvar for produktskader. Der kan bl.a. nævnes lov om naturgasforsyning, luftfartsloven, arbejdsskade-forsikringsloven, lov om erstatning for vaccinations-skader og lov om erstatning til skadelidte værnepligtige.

I praksis bevarer disse regler deres betydning uanset gennemførelsen af dette lovforslag, i det omfang disse regler er mere gunstige for skadelidte end dem, som foreslås gennemført generelt for produktskader. Der kan særligt nævnes regler om bevislættelse, om egen skyld, om tingsskadeerstatning og om forældelse. I de ovennævnte love tillægges egen skyld i modsætning til dette forslags § 9, stk. 1, kun betydning, hvis skadelidte har udvist forsæt eller grov uagtsomhed. Endvidere findes der ikke i de nævnte love regler svarende til forslagens § 8 om begrænsning af tingsskadeerstatning. Herudover vil skadelidte normalt have en længere frist til at gøre sit krav gældende efter de nævnte love.

Arbejdsskade-forsikringsloven, lov om erstatning for vaccinationsskader og lov om erstatning til skadelidte værnepligtige indeholder tillige regler om letelse af skadelidtes bevis for, at der foreligger henholdsvis en arbejdsskade, en vaccinations-skade eller en skade, som kan henføres til udførelse af de pligter, der er forbundet med værnepligt.

I § 14, 2. pkt., er det bestemt at reglen i den foreslåede lovs § 10 om forældelse også skal gælde i de tilfælde, hvor der kræves erstatning efter almindelige regler om erstatning i eller uden for kontrakt. Det ville være alt for kompliceret for både producenter, mellemhandlere og skadelidte, hvis man skulle arbejde med forskellige forældelsesregler, alt efter om erstatningskravet blev rejst efter det ene eller det andet sæt regler. Det er meget enklere at bruge de samme forældelsesregler. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 10.

Til § 15

Denne bestemmelse svarer til EF-direktivets artikel 14, hvorefter direktivet ikke finder anvendelse på skade, som indtræffer ved nukleare ulykker, og som er omfattet af internationale konventioner, der er ratificeret af medlemsstaterne. Baggrunden for denne specielle undtagelse er medlemsstaternes særlige konventionsbundne forpligtelser ved nukleare ulykker, der tillige måtte være forårsaget af en defekt ved et produkt.

Efter en konvention om ansvar over for tredjemand på den nukleare energis område (Pariserkonventionen med senere tillægskonventioner) vil et erstatningskrav som følge af en nuklear ulykke skulle rettes mod indehaveren af atomanlægget. Dette gælder også, selv om et uheld skyldes en defekt ved f.eks. en reaktor.

Til kapitel 7

Kapitlet indeholder ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser samt regler om lovens territoriale gyldighed.

Til § 16

Til stk. 1

Da EF-direktivet skulle have været opfyldt af Danmark senest den 30. juli 1988, jf. direktivets artikel 19, er det meget vigtigt, at lovforslaget gennemføres hurtigt, og at det kan træde i kraft med det samme. Derfor foreslås det, at den foreslåede lov skal træde i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Til stk. 2

Loven gælder alene produktskader hidrørende fra produkter, der af en producent, jf. § 4, er bragt i omsætning efter lovens ikrafttræden. Retsvirkningerne af skader indtrådt inden lovens ikrafttræden skal bedømmes efter de hidtil gældende regler. Det samme gælder skader, der indtræder efter lovens ikrafttræden, men som er forårsaget af produkter, der er bragt i omsætning inden lovens ikrafttræden. Der henvises til de almindelige bemærkninger punkt 2.

I de tilfælde, hvor et delprodukt er bragt i omsætning inden lovens ikrafttræden, mens det færdige

produkt er omsat efter lovens ikrafttræden, vil ansvaret for producenten af delproduktet skulle bedømmes efter de hidtil gældende regler, mens ansvaret for producenten af det færdige produkt skal bedømmes efter lovforslagets regler. Loven er således ikke tillagt tilbagevirkende kraft. Om betydningen af begrebet »bragt i omsætning« henvises til bemærkningerne til § 7, stk. 1, nr. 1.

Til § 17

Bestemmelsen vedrører lovforslagets territoriale gyldighed.

Bilag

RÅDETS DIREKTIV

af 25. juli 1985

om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar

(85/374/EØF)

RÅDET FOR DE EUROPÆISKE
FÆLLESSKABER HAR –

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske fællesskab, særlig artikel 100,

under henvisning til forslag fra Kommissionen (1),

under henvisning til udtalelse fra Europa-Parlamentet (2),

under henvisning til udtalelse fra Det økonomiske og sociale Udvalg (3), og

ud fra følgende betragtninger:

Det er nødvendigt at foretage en tilnærmelse af de nationale retsregler om producentens ansvar, for skade forårsaget af en defekt ved hans produkt, fordi usædvanlige regler kan forvride konkurrencen og berøre de frie varebevægelser inden for det fælles marked samt medføre forskelle i graden af beskyttelse af forbrugerne mod skader på deres helbred eller ejendom, som forårsages af et defekt produkt;

kun hvis der pålægges producenten et objektivt ansvar, opnås en hensigtsmæssig løsning på det problem, som er karakteristisk for nutidens stadige tekniske udvikling, og som består i at foretage en rimelig placering af ansvaret for de risici, som den moderne tekniske produktion indebærer;

ansvaret omfatter kun industrielt fremstillet løse; derfor forekommer det hensigtsmæssigt

ikke at medtage ansvar for landbrugsvarer og produkter hidrørende fra jagt, undtagen når sådanne produkter har gennemgået en forarbejdning af industriel karakter, som kan forårsage en defekt ved produkterne; ansvaret i henhold til dette direktiv skal gælde også for produkter, der anvendes ved opførelse af bygninger, eller som indgår i disse;

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt at enhver, der har andel i produktionsprocessen, skal kunne gøres ansvarlig, for så vidt som et færdigt produkt eller et delprodukt af et sådant eller et leveret materiale lider af en defekt; af samme grund omfatter ansvaret importører af produkter fremstillet uden for Fællesskabet samt enhver, der præsenterer sig som producent i eget navn eller med sit eget mærke eller kendetegn, samt enhver, der leverer et produkt, hvis producent ikke kan indentificeres;

såfremt flere personer hæfter for den samme skade, er det af hensyn til beskyttelsen af forbrugerne nødvendigt, at skadelidte kan kræve fuld skadeserstatning hos hver enkelt;

for at beskytte en person og hans ejendom skal der ved afgørelsen af, om et produkt lider af en defekt, ikke lægges vægt på, om produktet, mangler brugsegnethed, men derimod på, om det ikke frembyder den sikkerhed, som forbrugerne kan gøre krav på; ved vurderingen heraf skal der ses bort fra enhver fejlagtig anvendelse af produktet, der under de givne omstændigheder må anses for ufornuftig;

en retfærdig risikofordeling mellem en skadelidte og en producent må indebære, at en producent skal kunne friholde sig for ansvar, såfremt han beviser, at der foreligger forhold, der fritager ham for ansvar;

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt, at producentens ansvar ikke berøres af, at andre personer måtte have bidraget til at forårsage skaden; dog kan en medvirkende fejl fra skadelidtes side tages i betragtning med henblik på at nedsætte ansvaret eller at lade dette bortfalde;

beskyttelsen af forbrugerne gør det nødvendigt at yde erstatning for personskade, herunder ved død, samt for skader på ting; sidstnævnte form for skade skal imidlertid være begrænset til ting til privat brug eller til privat fortæring, og der skal som selvrisiko fradrages et fast beløb for at undgå et for stort antal tvister; dette direktiv berører ikke erstatning for svie og smerte samt anden ikke-økonomisk skade, der måtte være omfattet af bestemmelser i den for dette område gældende lovgivning;

en ensartet forældelsesfrist for krav om skadeerstatning er såvel i den skadelidtes som i producentens interesse;

produkter slides i tidens løb; der udvikles strengere sikkerhedsforskrifter og der sker stadig videnskabelige og tekniske fremskridt; det ville derfor ikke være rimeligt at lade en producent hæfte i ubegrænset tidsrum for, at hans produkter er defekte; hans ansvar bør følgelig ophøre efter et rimelig langt tidsrum; idet dog allerede iværksat retsforfølgning ikke skal påvirkes heraf;

for at sikre en effektiv beskyttelse af forbrugerne skal producentens ansvar over for den skadelidte ikke kunne indskrænkes ved en kontraktlig klausul;

i henhold til medlemsstaternes retsregler kan en skadelidte have ret til erstatning på grundlag af et kontraktligt ansvar eller på et grundlag uden for kontraktforhold, som er forskelligt fra det i dette direktiv omhandlede; for så vidt sådanne bestemmelser tillige har til formål at

virkeliggøre en effektiv beskyttelse af forbrugerne, berøres de ikke af dette direktiv; såfremt der i en medlemsstat ved en særlig ansvarsordning allerede sikres forbrugerne en effektiv beskyttelse på medicinalvareområdet, skal det ligeledes fortsat være muligt at iværksætte retsforfølgning på grundlag af en sådan ordning;

i det omfang ansvaret for nukleare skader allerede i tilstrækkeligt omfang er reguleret ved særlige bestemmelser i alle medlemsstaterne kan skader af denne art udelukkes fra direktivet;

udelukkelsen af landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt fra direktivets anvendelsesområde kan på baggrund af behovet for beskyttelse af forbrugerne i visse medlemsstater opfattes som en ubegrundet indskrænkning i denne beskyttelse; en medlemsstat skal derfor kunne udvide ansvaret til disse produkter;

af lignende årsager kan adgang for en producent til at afvise et ansvar, hvis han beviser, at det ikke på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, havde været muligt at opdage defekten, i visse medlemsstater opfattes som en ubegrundet indskrænkning i beskyttelsen af forbrugerne; en medlemsstat skal derfor i sin lovgivning kunne opretholde bestemmelser om eller kunne indføre en ny lovgivning om, at en sådan frigørende bevisførelse ikke skal kunne finde sted; i tilfælde af indførelse af ny lovgivning skal anvendelsen af denne undtagelsesbestemmelse dog være betinget af en standstill-procedure på fællesskabsplan med henblik på, hvis det er muligt, at gennemføre en ensartet forøgelse af beskyttelsesniveauet i Fællesskabet;

på baggrund af de retlige traditioner i de fleste medlemsstater er det ikke hensigtsmæssigt at fastsætte en økonomisk overgrænse for en producents objektive ansvar; eftersom der dog findes forskellige traditioner, forekommer det rimeligt at tillade, at en medlemsstat fraviger princippet om ubegrænset ansvar og foreskriver en begrænsning af producentens samlede ansvar for identiske genstande med samme de-

fekt, såfremt denne begrænsning fastsættes på et tilstrækkeligt højt niveau til at sikre beskyttelsen af forbrugerne og det fælles markeds korrekte funktion;

den harmonisering, der følger af dette direktiv, kan ikke på indeværende stadium være fuldstændig, men den åbner vejen for en mere vidtgående harmonisering; Rådet skal derfor med regelmæssige mellemrum have forelagt rapporter fra Kommissionen om gennemførelsen af dette direktiv, eventuelt ledsaget af passende forslag;

på denne baggrund er det særlig vigtigt at foretage en fornyet gennemgang af de bestemmelser i dette direktiv, der omhandler medlemsstaternes muligheder for at gøre undtagelser, hvilket skal ske efter et tidsrum, som er tilstrækkelig langt til, at der samles praktisk erfaring om virkningerne af disse undtagelser på beskyttelsen af forbrugerne og på det fælles markeds funktion –

UDSTEDT FØLGENDE DIREKTIV:

Artikel 1

En producent er ansvarlig for skade, der forårsages af en defekt ved hans produkt.

Artikel 2

Ved gennemførelsen af dette direktiv forstås ved udtrykket »produkt« enhver løsøregenstand med undtagelse af landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt, selv om genstanden indgår som en fast bestanddel i en anden løsøregenstand eller i en fast ejendom. Ved »landbrugsråvarer« forstås jordbrugsprodukter, husdyrbrugsprodukter og fiskeriprodukter med undtagelse af produkter, der har undergået en første forarbejdning. Udtrykket »produkt« omfatter tillige elektricitet.

Artikel 3

1. Ved »producent« forstås fabrikanten af et færdigt produkt, producenten af en råvare eller fabrikanten af et delprodukt, samt enhver person, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.

2. Uden at producentens ansvar derved berøres, anses den, der med henblik på videresalg, udlejning, leasing eller enhver anden form for distribution som led i sin erhvervsvirksomhed indfører et produkt i Fællesskabet som dets producent i henhold til dette direktiv, og den pågældende er ansvarlig på samme måde som producenten.

3. Såfremt producenten af produktet ikke kan identificeres, anses enhver leverandør af produktet som dets producent, medmindre leverandøren inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller i identiteten af den person, som har leveret produktet til ham. Det samme gælder, endog selv om producentens navn er angivet, for indførte produkter, der ikke angiver identiteten af den i stk. 2 omhandlede importør.

Artikel 4

Det påhviler skadelidte at føre bevis for skaden, defekten og årsagsforbindelsen mellem defekten og skaden.

Artikel 5

Såfremt flere personer i henhold til bestemmelserne i dette direktiv er ansvarlige for samme skade, hæfter de solidarisk, og uden at nationale bestemmelser om regres berøres.

Artikel 6

1. Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig

- a) produktets præsentation;
- b) den anvendelse af produktet, som med rimelighed kan forventes;
- c) tidspunktet, hvor produktet er bragt i omsætning;

2. Et produkt anses ikke for at lide af en defekt, blot fordi der senere er bragt et bedre produkt i omsætning.

Artikel 7

Producenten er efter dette direktiv ikke ansvarlig, hvis han beviser,

- a) at det, omstændighederne taget i betragtning, må antages, at den defekt, der har forvoldt skaden, ikke var til stede på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, eller at denne defekt er opstået senere,
- c) at produktet hverken var fremstillet med henblik på salg eller anden for distribution i et for producenten erhvervsmæssigt øjemed eller fremstillet eller distribueret som led i producentens erhvervsvirksomhed,
- d) at defekten skyldes, at produktet skal være i overensstemmelse med ufravigelige forskrifter udstedt af de offentlige myndigheder,
- e) at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, ikke var muligt at opdage defekten, eller
- f) at defekten, hvor der er tale om en fabrikant af et delprodukt, kan tilskrives udformningen af det produkt, i hvilket delproduktet indgår, eller de af det samlede produkts fabrikant givne anvisninger.

Artikel 8

1. For så vidt andet ikke fremgår af nationale bestemmelser om regres, nedsættes producentens ansvar ikke, når skaden er forårsaget af en defekt ved produktet i forening med en tredjemands adfærd.

2. Producentens ansvar kan under hensyn til samtlige omstændigheder nedsættes eller bortfalde, når skaden er forårsaget af en defekt ved produktet i forening med fejl udvist af skadelidte eller af en person, for hvem skadelidte er ansvarlig.

Artikel 9

Ved »skade« i artikel 1 forstås;

- a) personskade, herunder død;
- b) skade på eller ødelæggelse af en anden ting end selve det defekte produkt, med fradrag af en selvrisiko på 500 ECU, forudsat at den pågældende ting
  - i) er af en art, som sædvanligvis er beregnet til privat brug eller fortæring, og
  - ii) hovedsagelig er anvendt af skadelidte til privat brug eller med henblik på privat fortæring.

Nationale bestemmelser om ikke-økonomisk skade påvirkes ikke af denne artikel.

Artikel 10

1. Medlemsstaterne fastsætter i deres lovgivning, at erstatningskrav på grundlag af dette direktiv forældes tre år efter den dag, da klagen, har fået eller burde have fået kendskab til skaden, defekten og producentens identitet.

2. Medlemsstaternes bestemmelser om suspension eller afbrydelse af forældelsesfrister berøres ikke af dette direktiv.

Artikel 11

Medlemsstaterne fastsætter i deres lovgivning,

at skadelidtes rettigheder i henhold til bestemmelser i dette direktiv ophører ti år efter den dag, da producenten har bragt det produkt, der har forårsaget skaden, i omsætning, medmindre skadelidte inden for dette tidsrum har anlagt retssag mod denne.

Artikel 12

Producentansvaret i henhold til dette direktiv kan ikke fraskrives eller indskrænkes over for skadelidte ved en ansvarsfritagelses- eller ansvarsbegrænsningsklausul.

Artikel 13

Dette direktiv berører ikke de rettigheder, som skadelidte kan påberåbe sig under henvisning til retsreglerne om ansvar i og uden for kontraktforhold eller under henvisning til særegler om ansvar, der er gældende på tidspunktet for direktivets meddelelse.

Artikel 14

Dette direktiv finder ikke anvendelse på skade, som indtræffer ved nukleare ulykker, og som er omfattet af internationale konventioner, der er ratificeret af medlemsstaterne.

Artikel 15

1. Hver medlemsstat kan

a) som en undtagelse fra artikel 2 i sin lovgivning bestemme, at udtrykket »produkt« i artikel 1 tillige betegner landbrugsråvarer og produkter hidrørende fra jagt;

b) som en undtagelse fra artikel 7, litra e), i sin lovgivning bevare eller under iagttagelse af den i stk. 2 i nærværende artikel omhandlede procedure indføre bestemmelser om, at producenten er ansvarlig, selv om han beviser, at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han

bragte produktet i omsætning, ikke havde været muligt at opdage defekten.

2. Den medlemsstat, der ønsker at gøre brug af den i stk. 1, litra b), omhandlede foranstaltning, giver Kommissionen meddelelse om teksten til den påtænkte foranstaltning; Kommissionen underretter de øvrige medlemsstater herom.

Den pågældende medlemsstat afstår fra at gennemføre den påtænkte foranstaltning i et tidsrum af ni måneder fra meddelelsen til Kommissionen, for så vidt Kommissionen ikke i mellemtiden har forelagt Rådet forslag til ændring af dette direkte med hensyn til det omhandlede spørgsmål. Hvis imidlertid Kommissionen ikke inden for et tidsrum af tre måneder fra modtagelsen af ovennævnte meddelelse underretter vedkommende medlemsstat om, at den agter at forelægge et sådant forslag for Rådet kan medlemsstaten straks gennemføre den pågældende foranstaltning.

Hvis Kommissionen forelægger Rådet et forslag til ændring af dette direktiv inden for ovennævnte tidsrum af ni måneder, skal vedkommende medlemsstat afstå fra at gennemføre den påtænkte foranstaltning i et yderligere tidsrum af atten måneder fra forslaget forelæggelse.

3. Ti år efter datoen for direktivets meddelelse forelægger Kommissionen Rådet en rapport om, hvorledes domstølenes anvendelse af artikel 7, litra e) og af stk. 1, litra b) i nærværende artikel har indvirket på beskyttelsen af forbrugere og på det fælles markeds funktion. På baggrund af denne rapport træffer Rådet i henhold til traktatens artikel 100 på forslag af Kommissionen afgørelse om ophævelse af artikel 7, litra e).

Artikel 16

1. Medlemsstaterne kan bestemme, at producentens samlede ansvar for personskade, herunder død, som er forårsaget af identiske gen-

stande med samme defekt, skal være begrænset til et beløb på mindst 70 mio. ECU.

2. Ti år efter datoen for direktivets meddelelse aflægger Kommissionen rapport til Rådet om, hvorledes anvendelsen af den økonomiske begrænsning af ansvaret i de medlemsstater, der har benyttet sig af den i stk. 1 fastsatte mulighed, har indvirket på beskyttelsen af forbrugere og på det fælles markeds funktion. På baggrund af denne rapport træffer Rådet i i henhold til traktatens artikel 100 på forslag af Kommissionens afgørelse om ophævelse af stk. 1.

Artikel 17

Dette direktiv finder ikke anvendelse på produkter, der er bragt i omsætning inden datoen for ikrafttrædelsen af de i artikel 19 omhandlede bestemmelser.

Artikel 18

1. ECUen er ved anvendelsen af dette direktiv den, der er fastsat i forordning (EØF) nr. 3180/78⁽⁴⁾, som ændret ved forordning (EØF) nr. 2626⁽⁵⁾. Modværdien i national valuta er første gang den, der gælder på datoen for udstedelsen af dette direktiv.

2. Rådet foranstalter på forslag af Kommissionen hvert femte år en undersøgelse og eventuelt en revision af direktivets beløb under hensyn til den økonomiske og valutariske udvikling i Fællesskabet.

Artikel 19

1. Medlemsstaterne ændrer deres nationale administrativt eller ved denne lov fastsatte bestemmelser med henblik på at efterkomme dette direktiv senest tre år efter datoen for direktivets meddelelse⁽⁶⁾. De underretter straks Kommissionen herom.

2. Den i artikel 15, stk. 2, omhandlede procedure gælder fra datoen for direktivets meddelelse.

Artikel 20

Medlemsstaterne tilsender Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsregler, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 21

Kommissionen tilsender hvert femte år Rådet en rapport om gennemførelsen af bestemmelserne i dette direktiv samt forelægger det i givet fald passende forslag.

Artikel 22

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 25. juli 1985.

På Rådets vegne

J. POOS

Formand

¹⁾ EFT nr. C 241 af 14.10.1976 s. 9, og

EFT nr. C 271 af 26.10.1979 s. 3.

²⁾ EFT nr. C 127 af 21.5.1979 s. 61.

³⁾ EFT nr. C 114 af 7.5.1979 s. 15.

⁴⁾ EFT nr. L 379 af 30.12.1978, s. 1.

⁵⁾ EFT nr. L 247 af 16.9.1984, s. 1.

⁶⁾ Dette direktiv er meddelt medlemsstaterne den 30. juli 1985.